

Tū'un é vā'a iña Xuva ko e xntée na'a San Marcu

**Kaka'an ntódo Juaan Bautista ñuu
itsí kån**

(Mt. 3:1-12; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

1 Dukuån o iñi ntu'u e dóo vá'ā ó kaka'an tú'un iña Jesúcristu, dívi I'xá Xuva kō, ña tuví e dukún kån.

²Nté ntūvi di'na uve na'a kaka'an Ísaia, ña é ka'án naa Xuva ko kídaā, tsí du'vā ó kaka'an Xúva ko ni I'xā ña:

Di'na taxnūu ú uun ña'a, ña é
xtūví tu've itsi o,
ne, dá taxnūu ú o.

³Uun tatsín ne, dōo ditó kaka'an
ñuu itsí kån:

“Nākoó tú've ntó itsi va'a,
tsí e vé'xi Xuva kō”, ka'an,
ka'an Ísaia san.

⁴Ña é taxnuu Xuva kō ne, dívi
Juaan, ña é kaika má kū'u kan
é kanakūtsi ntute ña ña'a san.
Kaka'an ña é di'na natu'vi ña'a
san kuétsi ña ne, dá kutsi ntute ña.
Dukuån é kāda ka'nu iní Xuva ko
ni ñā kuetsí ña. ⁵Un ntíí ntíí ña ñuú
Judea ni ñá ñuú Jerusaleén, dā xee
ñá ne, natívi iní ña kuetsi ña ne, da
itsi ntute ña nta'a Juaán san mé'ñu
ntūte ka'nu é nani Jōrdaan.

⁶Dóo Juaán san ni ññi í'xi ña
ne, ññi kameu kúvi. E ini é'xi ña
ne, skunti; ini xi'i ñá ntūdín ñuñu.

⁷Kaka'an ntódo ña ni ñā'a san:

—Vi'i a vé ne, xée uun ña'a ñatíi,
ña é díi ka ka'nu ña'a é xu'u. Ntē
ña té nee nuu á'vi ko é nākoó tixí
u é nāntuté u nti'xen ña. ⁸Xu'ú
ne, kūdii ntute kadá'vi ú nto dá
kanakūtsi ntute ú nto. Ntá tsi dívi
ñā ne, Espíritū Sántū ta'xi ña nto é
kunūu ña nima nto —ka'an Juaan.

Dā itsi ntute Jesuu

(Mt. 3:13-17; Lc. 3:21-22)

⁹Ntuvi tsikán ne, ntaka Jesuú
ñuú mii ñā é nani Nazāree, é tuví
ñuú Galilea. Xée ñā mí tuví Juaan.
Juaán san ne, nakútsi ntute ña
Jesuu mé'ñu ntūte ka'nu é nani
Jōrdaan. ¹⁰Kídaā né, dā ntíi Jesuu
diñi ntute ka'nu san ne, iní ña
tsí nákaan e dukún kan ne, ikān
ntíi Espíritū Sántū san é vata kaa
uun paloma é írkaá nuu díki ña.
¹¹Kaka'an tátsin Xúva kō nte e
dukún kån:

—Divín é I'xá mii ko e dóo
kakuinimá ko o. Nā te nté kaa diní
nu nimá ko kuenta iña o —ka'an
Xúva ko ni Jēsuu.

**Ntio tó'ō e ña vá'ā san é kō'xo Jesuu
nuu i é kīni kaa**

(Mt. 4:1-11; Lc. 4:1-13)

¹²Espíritū Sántū sán ne, kue'en ní'i ña Jesuu ñuu itsí kán. ¹³Úvi dikó ntuvi, úvi dikó niñu íka Jesuu íkán. Kaika ña mí ntaíka kiti ku'u san. Ikán xée tó'ō e ña vá'ā san ne, ntio i é kō'xo Jesuu núu i é kīni kaa. Ntá tsi xee ánjē san é kade ña ña kuenta.

**Eni ntu'u Jēsuu kaká'an ntódo ña
ñuú Galilea**

(Mt. 4:12-17; Lc. 4:14-15)

¹⁴Dā inúu kutu Juaan viútun sán ne, xée Jēsuu ñuú Galilea, kaka'an ntódo ña, kaka'an ña nté kuān nte vá'ā ó kadē kú'vé Xuva kō.

¹⁵Kaka'an ña:

—E xée ūra í ve. Ña ná'á ka dá kixkadā kú'vé Xuva kō. Dukuān né, natu'vi ntó kuetsi nto ne, kuinti'xe nto tú'ūn é vā'á san —ka'an ña.

**Nākaxnúu Jesuu kimi ña'a, ña
ntátava tsákā san**

(Mt. 4:18-22; Lc. 5:1-11)

¹⁶Kaika Jesuu díñi míni Galileá san ne, ikán náni'i ña Simuun ni ení ña, ña nani Āndree. Ntánakuítá nuu ña xunu ña iní ntute san, tsí divi tsiñu ntáde ña é tsáká ntátava ña. ¹⁷Kaka'an Jēsuu ni ña:

—Kuntikin ntó ko. Nā tāvá ka nto tsákā, tsí vi'i a vé ne, ká'an nto ni ūn ntíi ntíi ña'a é na ntúv'á nima ña —ka'an ña.

¹⁸Kidāā ne, ura tsí i tsoo mii ña xunu ña ne, dá kuē'en ñá ni Jēsuu.

¹⁹Kūdii tsi kuē'en Jesuú ne, nāni'i ta'an ña ni Sántiau ni ení

ña, ñá nani Juaan. Ntuvi ña é i'xá Zebedeu. Ñu'u ña ni uva ñá iní tun ntoō ñá, ntántavá'a ña xunu ña. ²⁰Kidāā né, kána Jesuu ña é kuntikin ñá ña ne, ura tsí i xtúvi mii ña uva ña ni ña ntáde tsiñu iña ña iní tun ntoō san, dá kuē'en ñá kuntikin ñá Jesuu.

Uun ña'a, ñá nuu é ña vá'ā nima i

(Lc. 4:31-37)

²¹Xée ña ñūu é nani Capērnau. Ntuvi é ntoo kadin ña'a sán ne, kuē'en Jēsuu má vi'i mi ntánataká nuu ña Israeé ne, eni ntu'u ña nakua'a ña ñá'á san. ²²Ña'a sán ne, dōo va'á kuinī ñá da téku ña é kuān nte vá'ā ó kaka'an Jēsuu. Nā te ni ká'an ñá ni ña vatā ó kaka'an mastrú lei iña Xuva ko, tsi dóo iō ña é ká'an ña dá kanakuā'a ña. ²³Tuví uun ña'a má ūkún kán, ña é nuu e ña vá'ā nima i. Kaka'an ñátíi san:

²⁴—¿Nté kui kánateñu nuu nto ntí, Jesuu, ñá ñuú Nazaree? ¿Vēxká'ni ntu nto ntí? Iní nti nto, tsi Xuva kō táxnūu ña nto —ka'an ña.

²⁵Ntá tsi de tíi Jesuu ni é ña vá'ā san, kaka'an ña:

—iNtiin i'a, tsí ña te iña o sá'á! —ka'an ña.

²⁶Íde é ña vá'ā san é xi'i mii ñatíi san ne, dōo ntii kachu'u ntáa é ña vá'ā san da ntíi, kue'en. ²⁷Koó dá kúdu'va ña ntāñí san ne, ntáka'an ña:

—¿Xoó ña'a ntu ña sá'a e kúvi idé ña é nakūnu ña é ña vá'ā san? Ña sá'á ne, e túku o kadé kú'vé ña. Kakutíi ña kanakūnu ña é ña vá'ā san. ¿Né ntu nchu'ún kanakuā'a ña kō? ¿Ō nchu'ún xéé ntu, ne, nté kaa? —ka'an ñá'a san.

²⁸Ura dú'va tsi i kútuni un ntíi ntíi ña ñuú nta'vi san, ñuú e ntáduku ntée ñuú Galilea, nté ó dé Jesuu, tsi dóo ntáka'an ñá'a san.

Ntává'a Jesuu ñuntíi Simuun

(Mt. 8:14-15; Lc. 4:38-39)

²⁹Dā ntáka Jesuu mí ntánataká nuu ña Israeé san ne, kue'en ní'i ña Santiau ní Juaan nú vi'i Simuun. Ikān tuví Andreé di. ³⁰Kaka'an ñávi'i Simuun ni Jéssu tsí etsin ñuntíi Simuun. Tuví ntaa ña má vi'i ña kān, tsí ka'ni kaxé'e ña. ³¹Kúkí'ví Jesuu má vi'i mí tuví ña ne, karkāa ña nta'a ña, náxntitsi ñá ña. Ura tsí i ntikó ña ka'ni. Kidáa ne, kué'en ña, kükavá'a ña é ká'xí ña'a san.

Dōó titín ña nchokuvi ntavá'a Jesuu

(Mt. 8:16-17; Lc. 4:40-41)

³²Dā kuáā, da idó nuu ngántii sán ne, ñá tē nté kaa ña'a xee ña mí tuví Jesuu, xee ní'i ña ña nchokuvi ni ñá é ñu'u é ña vá'ā nima i. ³³Un ntíi ntíi ña ñuu í san ne, nataká nuu ña xi'i kan. ³⁴Ñá tē nté kaa ña'a ntavá'a Jesuu da neé ka kui'i ntákuvu ña. Nakúnu ñá é ña vá'ā san é ñū'u nima ñá'a san di. Ñá ni xē'é Jesuu itsi é ká'an é ña vá'ā san xoo é divi ñá, tsí e ña vá'ā san ne, ini tsí I'xá Xuva ko ñá.

Kaika Jesuu kaníi ñuú Galilea, káka'an ntódo ña

(Lc. 4:42-44)

³⁵Tévāā du'va tsi, dá ntikin ni'ni ká ne, náxntitsi Jesuu, kué'en ñá mí xoxó ña'a, tsí ntio ña é kunuu mii ñá é ká'an ñá ni Xuva kō, ña tuví e dukún kān. ³⁶Simuun ni ñá

ntoo ni'i ñá ne, íxnantuku ña Jéssu.

³⁷Dā nání'i ña ñá ne, ntáka'an ña:

—Un ntíi ntíi ña'a san ntánantuku ña ntō —ka'an ña.

³⁸Kaka'an Jéssu ni ña:

—Xio ñuu é ntoo etsin i'a ki'in o ve. Ikān kíka'an ntódo ú di, tsí dukuān é vē'xi u —ka'an ña.

³⁹Dōo íka ña é un ntí'i itsi ñuú Galilea. Kaka'an ntódo ña má vi'i mí ntánataká nuu ña Israeé san un ntíi ntíi ñuú san ne, nakūnu ña é ña vá'ā san.

Dā ntavá'a Jesuu uun ña'a, ña kanako'xo kúñu i

(Mt. 8:1-4; Lc. 5:12-16)

⁴⁰Xée ūun ña'a, ña kanako'xo kúñu i, mí tuví Jesuu. Kanchiti ña, kaka'an ña:

—Tē ntio nto ne, kuvu ntavá'a nto ko —ka'an ña.

⁴¹Kidáa ne, ntunta'ví ini Jesuu ña. Tiin nta'a ña ñá ne, kaka'an ña:

—Ntio ko. Ntuvá'an —ka'an ña.

⁴²Ura tsí i ntí'i kui'i san ne, ntuvá'a ña. ⁴³Nataxnūu Jesuu ñá ne, dōo ka'an ñá ni ñá:

⁴⁴—Ñá ku ká'an tsín ni ñá'a nté ó kúvi é ntuvá'an. Kué'én ve mí tuví dutú san, na kōto nteé ña o ne, dá nakué'en sintiá'vi nta'a Xuva kō tsí é ntuntoo kúñu o, vatá ó kaka'an Muísee é viin. Dukuan kōo é kūtuni ñá'a tsí ntuvá'an —ka'an Jéssu ni ña.

⁴⁵Ntá tsi ña ntuvá'a sán ne, kué'en ña itsi kán né, ikān éni ntu'u ña káka'an ñá ni ūn ntíi ntíi ña'a san nté ó dé Jesuu é ntavá'a ña ña. Dukuān ne, ña ni kúvi xee ditó ka Jesuu nté uun ká ñuu. Da mii tsí e íka ña mí xoxó ña'a. Ntá tsi dóo

ki'in itsi ñūu vé'xi ña'a san é nataká nuu ña mí tuví ña é ntio ña kini ña ña.

Ntává'a Jesuu úun ña'a, ñá xi'i kúñu

i

(Mt. 9:1-8; Lc. 5:17-26)

2 Dā kútítín ntuvi ne, nāxee Jesuu ñūu é nani Capērnau. Ura tsí i kútuni ñá'a san é tuví ña uun vi'i. ²Ñá tē nté kaa ña'a nataká nuu ña; ntē ña ni xee tá'an vi'i san é kuntōo ña má vi'i kán é kini ña é kaka'an ña. ³Kidáa ne, xée kīmi ña'a, odo ña uun ña'a, ña xi'i kúñu i. ⁴Ñá nī kúvi kuíta ntí'xin ña má vi'i mí tuví Jesuu, tsí ña te nté kaa ña'a ntáñī ña. Dukuān ne, kúxēe ña ñiiki vi'i kan né, nākaán ña un siin ñiiki vi'i san mí tuví Jesuu. Mí kantíi ne, nákií ña chidō é nuu ña xi'i kúñu i san iní vi'i kán. ⁵Dā iní Jesuu tsí ña odō ña xi'i kúñu i sán ne, nīi kué'en iní ña ntákuinti'xe ña ne, kaka'an ñá nī ña nchokuví san:

—É ntōo kuétsi o vē, da! —ka'an ña.

⁶Ió mastrú lei Xúva kō é ntoo ña ne, ntádē kuení ña: ⁷“¿Nté kui kuān ó kaka'an ntú ña sá'a? ¿Ña kaíko ñū'u ntu ña Xuva kō? Tsí xoxó ña'a ñuxiví sa é kūvi nakate ña kuétsi kō. Da mii tsi Xuva kō é kūvi víi ña”, dé kuení ña. ⁸Kútuni Jesuu nté o ntádē kuení ña ne, kaka'an ñá ni ña:

—¿Nté kui kuān ó ntádē kuení nto? ⁹¿Neé ntu e díi ka ña ví'xin kaa é kā'án u ni ña sá'a, te kuini nto? ¿O ka'án ntu u: “É ntōo kuétsi o”, o ka'án ntu u: “Nakuntítsin, kuni'in chido o, kunú'un nú vi'i o kán”, koo ka'án u? ¹⁰Ntio ko é na kútuni nto tsí xu'u é vēxkúvi ú ñatíi

ne, kuvi nakate u kuétsi ntō ñuxiví sa —ka'an Jesuu ni mastrú lei san.

Kidáa ne, kaka'an ñá nī ña xi'i kúñu i san:

¹¹—Divín é kaka'án u ni o ne, nakuntítsin, kuni'in chido o, kunú'un nú vi'i o kán —ka'an Jesuu ni ña.

¹²Ura tsí i nakuntítsi ña, náki'i ña chido ña ne, kúnulú ña nú vi'i ña kán. Koó dā kúdu'va ña'a san ne, nánū'u ñá iní ña Xuva kō, ntáka'an ña:

—Váta ūun ito kini o é kuān ó kakuvi, é kántuvá'a ña'a san —ka'an ña.

Kāna Jesuu Lévi

(Mt. 9:9-13; Lc. 5:27-32)

¹³Kidáa ne, kué'en xtūku Jesuu ñiñi míni Galilea. Dōo xee ñá'a san mí tuví ña ne, nakuá'a ña ña'a san.

¹⁴Kué'ēn ká Jesuu ítsi kán né, ikán nání'i ña uun ña'a, ñá nani Lévi, i'xá Alfeu. Tuví Levii nú vi'i mí kaido ña diu'un xōo iña ñūú Roma. Kaka'an Jesuu ni ña:

—Kuntikín ko —ka'an ña.

Nakuntítsi Levii ne, kué'en ña ni Jēsuu.

¹⁵Uun ntuvi ne, tuví Jesuu nú vi'i Lévi, ntaé'xi ña. Ñá te da ñi ña ntaído diu'un xōo san ntoo ña nú mesa, ni ñá iō kuetsí i. Ikán tuví Jesuu ni ña ntiní'i ña. Tsí ña te da díi ña'a san ntántikin ñá Jesuu.

¹⁶Ntá tsi mastrú lei ni ñá fariseú san ne, iní ña tsí ntaé'xí dadii Jesuu ni ñá kini ntáa san, ni ña ntaído diu'un san ne, ntáka'an ñá ni ña ntini'i Jēsuu:

—¿Nté kui ntaé'xí dadii ntu mastru ntó nī ña kini ntáa san, nī

ña ntaído diu'ún san? —ka'an ñá, tsixe'e ñá.

¹⁷Tékú Jesuu é ntáka'an ñá ne, kaka'an ñá ni ñá:

—Ña'a é vā'á o ni i ne, ñá vādá ntio ña medíkū; tsí ña nchokuví tsi san é ntio ña medíkū. Xu'u é vēxkúvi ú ñatíí ne, ñá tē ña é vā'á san kanantukū u, tsí ñá iō kuetsí i san —ka'an Jéssuu.

Kaka'an Jéssuu iña é kuān xkoó ini ña é kuntoo ixu ñá

(Mt. 9:14-17; Lc. 5:33-39)

¹⁸Ña ntini'i Juaan ni ñá ntini'i ña fariseú san ne, dukuān xkoó ini ña é kuntoo ixu ñá. Xée ñá'a san, ntátsixe'e ña Jéssuu:

—¿Nté kui ña kuan xkoó ini ntú ña ntini'i ntō é kuntoo ixu ña vatā ó de ña ntini'i Juaan ni ñá ntini'i ña fariseú san? —ka'an ñá, tsixe'e ñá.

¹⁹Jesuu ne, kaka'an ña:

—¿Vá kivi ntu kuntoo ixu ñá'a, ña ntóo viko mí katánta'a ña'a, te tuví dukuan ñatíí, ña tánta'a san? Ñá'a, tsí ka'xí ntí'i ña. ²⁰Ntá tsi tē xee úra i é ntaka ña tánta'a sán ne, kidāá né, ió ntuvi é kuntoo ixu ñá.

²¹Ñá tē doo xée san naxntēe nuu o doo tsude, tsí doo xée sán ne, kanatixi tē ntóo. Kidāá ne, ntátsin ntí'i ne, díí díí ka kini koo kivi. ²²Tē xnuu vá'a o ntute tinti'o xee iní ñíí sán ne, ñá te ñíí ata kū'un, tsí ntata té kukāve. Uun ito tsi kunaá ntute tinti'o san ni ñíí i sán dí. Tsí ntute tinti'o xee san ne, kantio é kū'un iní ñíí xēe —ka'an Jéssuu, kánañē'e ñá ñá.

Ntáatsin ña ntini'i Jéssuu xóko trigu ntúvi dá iō dá'na

(Mt. 12:1-8; Lc. 6:1-5)

²³Ntúvi dá iō dá'na ne, kué'en Jéssuu ni ña ntini'i ñá, itā nti'xin ña mí kaa trigú san. Ña ntini'i Jéssuu ne, kátsin ña xoko trigu é ká'xí ña. ²⁴Íní ña fariseú san é kuān ó de ña ne, ntáka'an ña:

—¿Nté kui ntáatsin ntu ña xoko trigú san? Ñá vā'á ó é kada tsiñu o ntúvi dá iō dá'na, tsi dóo xii kaa é kuān koo vii o —ka'an ña.

²⁵Ntá tsi kaka'an Jéssuu:

—¿Ña iní ntú nto nté ó dé uvata ko Dāvii da taan núu ña ni ña ntini'i ñá da kákin ña? ²⁶Tsí ká'ví ña iní ví'i Xuva kō kidāá dá tuví dutu ñá odo núu, ñá nani Abiata. Davíí ne, íkan ña tañú'u kuíko san é ká'xi ñá ni ña ntini'i ña, kuān te dóo xií kaa, tsí da mii tsí dutú san é kūvi ka'xí ña tañú'u e kúviko san —ka'an ña.

²⁷Kaka'an Jéssuu ni ñá fariseú san:

—Tsí Xuva kō ne, ñá te nī de kú'vē ñá ña'a vata koo é na kāda ka'nu ña ntuvi dá iō dá'na, tsí dē kú'vē ñá ntuvi dá iō dá'na vata koo é na kūntoo da'na ña'a san. ²⁸Xu'u é vēxkúvi ú ñatíí ne, kivi ká'án u nee iña é vā'a é vii o ntúvi dá iō dá'na —ka'an Jéssuu.

Ntavá'a Jesuu úun ña'a, ña kádun nta'a i

(Mt. 12:9-14; Lc. 6:6-11)

3 Kué'en xtúku Jesuu má ví'i mi ntánataká nuu ña Israee. Ikān tuví uun ña'a, ña e kádun nta'a i. ²Ntāñí ña'a má ví'i san, ntaíto díto ña te ntāvá'a Jesuu ña kádun nta'a i

ntuvi dá iō dá'na. Tsí ntántukū nuu iní ña nté koo tsi'i kuétsi ña Jesuu.

³Kaka'an Jéssuu ni ña kádun nta'a i san:

—Kuntítsín mé'ñū ña'a san — ka'an ña.

⁴Kidáa né, tsixe'e Jéssuu ñá nguii san:

—¿Nee iná ntu é díí ka v'áa o é vii o ntuvi dá iō dá'na, te kuiní nto: é vii o é v'áa ne, o é kini kaa? ¿É ntav'áa o ña'a ne, o é nakunaa o ña? —ka'an ñá, tsixe'e ña ñá.

Koó dā diin diin sa intóo ña'a san.

⁵Dā ító Jesuu ñá'a san ne, dōó dutsi kuíni ña ne, dōo u'vi kakúvi ña é kuān nte ká'xi nima ñá'a san. Kidáa ne, kaka'an ñá nī ña kádun nta'a i san:

—Nakāan ntá'a o —ka'an ña.

Nákāa ñá nta'a ña ne, ura dú'va tsi i ntuv'áa. ⁶Kidáa né, ntāka ña fariseú san, kue'en ñá, kūnatiín ña ni ña ntini'i Hēródē nté koo ka'ní ña Jesuu.

Ñá tē nté kaa ña'a nataká nuu ña diñi míni kán

⁷Kué'en Jéssuu ni ña ntini'i ñá diñi míni Galílea. Ñá te da dii ña ñuú Galílea ntántikin ñá Jesuu. ⁸Dōó ki'in itsi v'áxi ña'a san é kini ñá Jesuu da téku ña nee nt'i'í nti'i nuu i é kade ña. Dōó titín ña'a ntāka ña ñuú Judea, Jerúsáleen, Idúmeá, ni ñūu é ntoo xio diñi ntute ka'nu é nani Jōrdáan ne, xée ñá é kini ña é kaka'an ña. V'áxi ñá nte ñuú Tiru ni Síduun. ⁹Kaka'an Jéssuu ni ña ntini'i ñá é na kutūví tu've tsi úun tun ntōo é kunūu ña vata koo é ña ta'u núu ña mé'ñū ña'a san. ¹⁰Ñá te da dii ñá nchokuví san ntav'áa

ña ña. Dukuān ne, un tsi ntátivi nuu ta'an ña é ntio ña tiin nta'a ña Jéssuu. ¹¹Dā iní é ña v'áa san Jéssuu ne, nákunghiti nú xe'e ña. Dōó ntii kachu'u ntáa, kaka'an:

—Divin é I'xá mii Xuva ko o —ka'an.

¹²—Ñá ku kuān xkoó ka'an xoó ña'a u mé'ñū ña'a san —ka'an Jéssuu.

Dā nakaxnúu Jesuu uxuvi ñá'a pustru ña

(Mt. 10:1-4; Lc. 6:12-16)

¹³Kidáa ne, kúxēe Jesuu rkí uku kán ne, kāna ña xoó ña'a e ntio ña. Ne, xée ñá mí tuví Jesuu. ¹⁴Kidáa ne, náxaxnuu Jesuu uxuvi ñá'a, ña é kuntini'i ñá. Taxnúu Jesuu ña é na kí'in ña, kíká'an ña tú'un Xuva kō. ¹⁵Xé'e Jéssuu ítsi é kūvi ntav'áa ña ña ntánchokuví san nī é nakūnu ña é ña v'áa san. ¹⁶Uxúvi ña'a ña sá'a, ña é nakaxnúu Jesuu: Simuun, é kāká'an Jéssuu é Pedru kunáni ña; ¹⁷Santiau, i'xá Zebedeú, ni ení ña, ñá naní Juaan, ntuvi ña é xntántēe Jesuu ña é Boanege ña, é kāni tú'un I'xa É Kākatsin, tsí dōó dutsi ini ña; ¹⁸Andree, Félipe, Bartulúmee, Máteu, Túmaa, Sántiau, i'xá Alfeu, Tádeu, tuku Símuun; ¹⁹ni Júda Scariote, ña é diko Jéssuu.

Ntáka'an ñá'a san tsí nuu é ña v'áa nima Jéssuu

(Mt. 12:22-32; Lc. 11:14-23; 12:10)

Rkontúví ne, xée Jéssuu nú vi'i ña'a ne, kúkí'ví ñá má vi'i kán. ²⁰Ntá tsi dōó titín ña'a xee ntikin ñá ña, é ntē ña ni kuné'le ka'xí ña. ²¹Kūtuni ñávi'i Jesuu é kuān ó kanto'o ña ne, xée ña é nākuntéka ña ña, tsí kakuluku Jéssuu, kuíni ña.

²²Mastrú lei, ña vé'xi ñuu
Jerusaleén ne, ntáka'an ña:
—Ñatíí sa'á ne, nteé kimi ña iña é
ña vá'a é nani Belsēbuu. Dukuān é
kakuvi kanakūnu ña é ña vá'a san
—ka'an ña.

²³Kidáa né, kāna Jesuú mastrú lei
san ne, nánē'e ñá ña, kaka'an ñá ni
ñā:

—¿Nté ntu koo vii tó'ō e ña vá'a san
é nakuíta é ña vá'a ni'í i? ²⁴Tē ntánāa
míi ña ñuu i sán ne, ntánakunaá ña
ñuu ña. ²⁵Tē ntánāa míi ña'a sán ni
ñaví'i ña ne, ntánakūnaá ña ñaví'i
ñā. ²⁶Te mií tó'ō e ña vá'a san naa
núu mií ne, ¿nté ntu koo kutíi i? Tsí
kanakunaa mií tsi kúñu i.

²⁷Nté uun xoxo kuvi kí'vi i iní vi'i
ña dóo ntii iní í san é ki'í dú'u iña
ñá tē ña di'na ki'ni ña ña dóo ntii
iní í san. Kidáa ne, kuvi ki'í dú'u ña
é un ntí'i iña ña.

²⁸Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntō
tsí kuvi vií Xuva ko nākate ña un ntíí
ntíi kuétsi é ió iña ña'a, ni é ntáka'an
kíni ña. ²⁹Ntá tsi ña kada ka'nú ini
Xuva ko ni ñā'a te ntáka'an kíni ña
iña Espíritū Sántū san. Koo kuétsi ña
ntii dañu ntūvi —ka'an ña.

³⁰Du'vā ó kaka'an Jesuu, tsí
ntáka'an ñá'a san é nuu é ña vá'a
nima ña.

Dí'i Jēsuu ni ení ña

(Mt. 12:46-50; Lc. 8:19-21)

³¹Kidáa ne, xée dí'i Jēsuu ni ení
ña. Ntáññ ntée ña ña nu kí'í kán,
ntáka'an ñá ni ñā'a san é ncho
ka'an ñá ni Jēsuu. ³²Ña ntoo ni'í
Jesuú ne, ntáka'an ñá ni ñā:

—Dí'i nto ni ení ntó ne, ntáññ ntée
ña nto kí'í kán, ntánantuku ña ntō
—ka'an ña.

³³Kidáa ne, kaka'an Jēsuu:
—¿Xoó ntu é dí'í ko? ¿Xoó ntu é
ēní ko? —ka'an ña.

³⁴Kidáa né, ito Jesuu ñá'a san, ña
ntoo diñi ña ne, kaka'an ña:

—Un ntíí ntíí ña sá'a ne, dí'í kó ña,
ení ko ni tá'an ko. ³⁵Tsí un ntíí ntíí
ñá'a, ña e ntáde é ntio Uva kó ne,
dívi ñā é ení ko ña ne, ta'an kó ña;
dívi ñā é dí'í kó ña dí —ka'an Jēsuu
ni ña.

Kantaa Jēsuu úun nuu i iña ñá katsoo ntikin

(Mt. 13:1-9; Lc. 8:4-8)

4 Ēni ntu'u xtuku Jesuu
kánakuā'a ña ña'a san diñi
míní san. Nā te da dii ña'a nátaaká
nuu ña. Dukuān ne, kúxēe Jesuu
íni tun ntōo é tuví nu míní sán ne,
itúvi ña. Un ntíí ntíí ña'a sán ne,
ntoo ña nú ñuti kan. ²Títín nuu i
kaka'an Jēsuu é kanakuā'a ña ña'a
san iña Xuva ko. Kantaa ña uun
nuu i ni ñā'a san, kaka'an ña:

³—Kini nto é kākā'án u ni ntō:
Uun ña'a ne, kué'en ña, kūtsoó ña
ntikin. ⁴Dá katsōo ña né, ió ntikin
san é itsi kan kō'xo. Kidáa ne, xée
láā, é'xi ti ntikin san. ⁵Ió ntikin sán
ne, kó'xo ne'u xuú san mí ña kué'e
nté'u iō. Uun dá'na tsi kéne xuku i,
tsí ña tuvi kué'e nte'u é kākā xo'o
i. ⁶Dā na'ni ne, kādún xo'o i ne,
xí'í, tsí ña tuvi kué'e nte'u mí kākā
xo'o i. ⁷Ió ntikin sán ne, kó'xō mí
kākene xuku íñū. Ntá tsi da kéne
xuku íñū mi kéne xuku va'á san
ne, távi nūu xuku va'á san ne, xí'í;
ña ni kí'í kīti i. ⁸Tuku ntikin sán
ne, kó'xo ñu'u vā'a. Kēne xuku í ne,
kuka'nu. Oko ú'xi kīti i kí'í ti é uun
dítsin i. É tūku dítsin í ne, úni díkó

kiti i kíi ti. É ūun ká ditsin í ne, uun sientu tí kíi tí —ka'an ña.

⁹Kaka'an ña:

—Xoo é kátekú i ne, na kîni i —ka'an Jéssuu.

**Nté kui kuan ō ntáda ntaa Jesuu núu
i sá'a**

(Mt. 13:10-17; Lc. 8:9-10)

¹⁰Dā kunú'u ña'a sán ne, uxuvi ñá ntîni'i Jēssuú nî ña intóo ká ne, tsixe'e ña Jēssuu nee iñá ntu kani tú'un nuu i é kākā'an ña. ¹¹Kidāā ne, kaka'an Jēssuu ni ña:

—Ntō'ó ne, kata'xi Xuva ko é kūtuni nto nté o kadē kú'vē ña. Ntá tsi ña nguīi sán ne, ñá iní ña. Dukuān né, da mii kuē'en tsi tú'ūn é ña káñe'e diki ñá'a san kaka'án u ni ña. ¹²Kakuvi vata ō ka'an Ísaia kídaā, tsí kuān te ntaíni ña, ntá tsi ña te ntaíni ntí'xe ña. Ntátekú ña é kākā'án u, ntá tsi ña ntáñe'e diki ña. Dukuān ne, ñá natū'vi ña kuétsi ña ne, ñá kada ka'nū iní Xuva ko ni ña —ka'an Jēssuu.

**¿Nee iñá ntu kani tú'un é kākā'an
Jēssuu iñá ñá katsoo ntikin?**

(Mt. 13:18-23; Lc. 8:11-15)

¹³Tsixe'e Jēssuu ña:

—¿Ñá nî ñe'e diki ntu nto é kākā'án u? ¿Nté koo ki'in diki ntu nto te kākā'án ka ú ni ntō kuan? ¹⁴Tsí ña'a, ña kaka'an tú'un Xuva kō né, vata kaa ña'a, ña katsoo ntikin san, kaa ña. ¹⁵Íō ñá'a ne, dā téku ña tú'un Xuva kō ne, vata kaa nte'u ítsi san mí ko'xó ntikin san kaá nima ña. Tsí ura tsí i da téku ña tú'un Xuva kō ne, vé'xi tó'ō e ña vá'a san é naki'i tú'ūn san é ínúu nima ña. ¹⁶Íō ñá e dóo diní ña e ntátekú ña

tú'un Xuva kō. Divi ñá ne, vata kaa kudii nté'u nú xūu san mí ko'xó ntikin san kaa ña. ¹⁷Ntá tsi ña na'a kakutíi i, tsí ña tuvi kué'e xo'o i. Ña sāl'a ne, ña ná'a ntáxnuu ña nima ña é kākā'an Xúva kō. Tē nee iñá é nto'o ña, o tē dóo kîni o ntáka'an ñá'a tsí kuinti'xe ña tú'un Xuva kō né, xtuví mii ña é kuntikin ñá Xuva kō. ¹⁸Íō ñá e ntátekú ña tú'un Xuva kō ne, vata ntáa nte'u mí kākene xuku íñū mí ko'xó ntikin san ntáa ña. ¹⁹Ña ni é'nu ntākin san, tsí xuku íñū san tñin nuu ditsin i. Kuan tsí ó kakuvi ni ñá'a sán dī. Dōo ntánti'i iní ña nee iñá víi ña. É kukuika ña ñuxiví sa é ntio ña. Ntaéni nta'ví mii ñá kúñu ñá tsí diu'un dóo ntio ña, ne, ntio ña da neé ka ntí'i é íō ñuxiví sa. Ña ntákune'e ña é víi ña kuenta tú'un Xuva kō. Dukuān ne, ña ntaé'nu ña. ²⁰Íō ñá e dóo vá'a o téku ña tú'un Xuva kō. Divi ñá ne, vata ntáa nte'u va'á san mí ko'xó nuu ntikin san ntáa ña. Tsí ntákuinti'xe ña tú'un Xuva kō ne, ntáde ntaa ña é kākā'an Xúva kō. Íō ntuvi vā'á iñá ña. Vata ntáa ditsin i mi kíi oko u'xi, uni díko, ni ūun sientu kítí i ntáa ña —kuan ō ka'an Jēssuu ni ñá ntoo ni'i ña.

Tū'un iñá kantilin

(Lc. 8:16-18)

²¹Kaka'an xtúku Jesuu ni ña: —Te nātuún o kántilín má víi kán ne, ¿vá ma etun ntú kan xtuví o, ō má itó kán? ¿Ñá ntu te xntekú dukún ō vata koo é nāxi'í nuu? ²²Nee iñá é víi xú'u o vēvií ne, kutuni ñá'a sán rkontūvi. ²³Xoo é ntátekú i ne, na kîni i é kākā'án u —ka'an ña.

24Kaka'an xtúku ña:

—Kini vá'a nto é kaini nto. Vata tsí o xntéku kú'vē ntó ne, dadii tsi kú've i nī'i ntó ne, ntekú ka ni'i ntó di. **25**Tsí ña'a, ña é io iña í ne, díí ka kue'e ní'i ña, ntá tsi ña'a, ña é ña tuvi iña í ne, kunaá nti'i iña ña — ka'an Jéssuu ni ñá ntoo ni'i ñā.

Kuenta iña ntikin é kae'nu

26Kaka'an xtúku Jessuu:

—Mí kadē kú'vé Xuva kō né, vata kaa uun ña'a, ña katsoo ntikin matú i. **27**Ña sāl'a ne, kakidi ñá niñú a ne, dá kanākuntísi ña ntuvi ā. Tē ita ntí'xin ntuvi ne, kene ntikin san, dá kēne xuku i. Ntē ñá ini ña nté ō kúvi kéne, **28**tsí nte'ú san kade mií é kēne ntikin san. Di'na tsi xuku i kakéne ne, dá ntíka íta i. Kidáa ne, kakii kiti i. **29**Tē í'xe ti ne, tiñ ña ti, tsí xee ntúvi i —ka'an Jéssuu.

Kuenta iña ntikin kúli

(Mt. 13:31-32; Lc. 13:18-19)

30Kaka'an Jéssuu:

—¿Nee iña ntu é ntudadii vatā o mí kadē kú'vé Xuva kō? ¿Ō neé ntu kuvi ntada dadii o ni i? **31**Mí kadē kú'vé Xuva kō ne, vata kaa uun ntikin kuli kaa. Ntikin kulí san ne, díí ka kuetsí é da nēé ka ntikin é kú'xí ō. **32**Ntá tsi tē kantú'xi ne, kae'nu da nte díí ka dukun é da nēé ka tuku xuku. Lāa san ne, katsodo ti tāka tí nta'a i mí vēti, tsi dóo na'nu xuku i —ka'an Jéssuu ni ñá'a san.

Mí idiá'vi nuu i é kāntaa Jessuu

(Mt. 13:34-35)

33Núu i é vāta kaa sá'a kantaa Jessuu dá kanakuā'a ña ña'a san un

tsi da nte mí'i kī'in diki ña. **34**Da mii kuē'en tsí nuu i sá'a kantaa ña ni ñā. Ntá tsi dá ntoo mii ña ni ña ntini'i ñā ne, xé'e ñā é kūtuni ña nee ntí'i nti'i kani tú'un é kaka'an ña.

Dā natú'u Jessuu tátsin ni ntuté san

(Mt. 8:23-27; Lc. 8:22-25)

35Dā kuáa ntuvi tsikán ne, kaka'an Jéssuu ni ña ntini'i ñā: —Kuíta nti'xin o ūun xo diñi ntute san ve —ka'an ñá ni ñā.

36Kidáa né, ña ntini'i Jéssuu tsóo mii ña ūn ntií ntií ña'a san, dá kūxée ña iní tun ntōo mí nuu Jessuu. Títín ña'a kūxée ña tuku tun ntōo é kī'in ñá ni Jéssuu. **37**Kidáa ne, iñi ntú'u ínu tátsín ō ne, uun ito tsi kukí'vi ntūte iní tun ntōo san un tsi da nte tsítu ntute. **38**Jesúu ne, kakidi ña ata tún ntóo san, xi'i téu ña doo díki. Nantóto ña ntini'i Jéssuu ña, ntáka'an ñá ni ñā:

—iMastrú! ¿Ñā ntu te káde nto kuenta é dóko sa tēni ō? —ka'an ñá ntini'i ñā.

39Kidáa ne, nákontitsí Jessuu, dá kakā'an ñá ni tátsin ni ntuté san: —iNakunúun kadin! iDiin diin tsi kutúvin! —ka'an ña.

Xíō kadin tatsin ni ntuté san.

40Kidáa ne, kaka'an Jéssuu ni ña ntini'i ñā:

—¿Nté kui ntaú'vī ntú nto? ¿Ñā ntákuinti'xe ntu nto tsi dóo ka'nu Xuva kō? —ka'an ña.

41Dā kúdu'va ña ntini'i ñā ne, ntánatíin mii ñā:

—¿Nēe ñá'a ntu ña sá'a é un tsi nte tatsin ni ntuté san ntáde ntaa é kaka'an ña? —ka'an ñá ntini'i ñā.

Ña ñuú Gadara, ñá ñu'u é ña vá'a
nima i

(Mt. 8:28-34; Lc. 8:26-39)

5 Xée ña ũun xo diñi míni san, nté ñuu é nani Gādara. ²Dā ntíi Jesuu tún ntóo san ne, xée etsín uun ñatíi, ña é ñu'u é ña vá'a nima i. Kapusantú kán vé'xi ñatíi san, ³tsí ikān nuu ña mí ntoo ñaña ñā'a san. Xōxó kuvi xñu'ni í ña, nté kadena. ⁴Ki'in itō xñu'ni ñā kadena dí'in ña ni ntā'a ña, ntá tsi uun ito tsi kátsin tu'un ña kadená san. Nté uun xoxo ni kuvi vií i ni ñā. ⁵Nté ntūvi nte níñu kaika ña má kũ'u kán, nī nú ñañā sán dī; ñā te xkūtíkadín ña. Un vá'a tsi kakachu'u ntāa ña, kaxé'e ña xuú san kũñu ñā. ⁶Ikā ká ve'xi Jesuú ne, koó da kainu ñatíi san kue'en ña, kukunchíti ña nuu ña. ⁷Dōó ntii kaka'an:

—¿Nté kui kanatekū du'xen ntu ntó ntí, Jesuu, I'xá Xuva kō, ña tuví e dukún kán? Natekū ntó Xuva kō tsí ña ku nakutsu'un ntō ntí —ka'an é ña vá'a san é ñu'u nima ñatíi san.

⁸Tsí kaka'an Jesuu ni é ña vá'a san:

—iNtiin nima ñá sā'a, é ña vá'a! —ka'an ña.

⁹Tsixe'e Jēsuu ña:

—¿Nté ntu nanin? —ka'an ña.

—Ligiuun naní ntí, tsí ña te da díí ntí —ka'an é ña vá'a san é ñu'u nima ña.

¹⁰Íkan dá xe'e nta'a Jesuu:

—Vií nto da xe'e, ñá ku nakunū ntó ntí é kī'ín ntí xio ñuu —ka'an é ña vá'a san.

¹¹Íkan tsi etsin ne, ñá te da dii kútsin ñu'u ti, ntaé'xi ti má kũ'u

kan. ¹²Kidāā ne, íkan é ña vá'a san da xe'e nta'a Jesuu:

—Ta'xi nto na kũ'un ntí nima kútsín san —ka'an é ña vá'a san.

¹³Kaka'an Jēsuu tsí kuvi. Kidāā né, ntii é ña vá'a san nima ñatíi san ne, kué'en, kũku'un nima kútsín san. Ñá te da ũvi míil kútsín san ne, ínu ti un ntíi ntíi tí, kue'en ti rki de've kán ne, íkan tsí éte nuu ti kũñu tī ini míni san, ne, uun ito tsi téni ntíi ti.

¹⁴Ña ntáde kuenta kútsín san ne, koó dā ntaínu ña kunú'u ña, kantaa ña ni ñā'a san ítsi kan nī má ñuu kan nté ō kúvi ni kútsin ña. Ña'a sán ne, kué'en ña, ũn ntíi ntíi ñā, kũkoto ditō ña nté ō kúvi. ¹⁵Xée ñā'a san mí ntisi Jesuú ne, íni ña ñatíi san, ña é dí'na ñu'u é ña vá'a san nima i. Vevíi ne, diin diin sá tuví ña. É nakunū ña du'nu ña, tsí é ntūvá'a ña. Ña xeé san ne, dōo u'ví ña. ¹⁶Ña'a, ña ini nté ō kúvi ne, ntáka'an ñá nī ña ñuu ña nté ō kúvi nī ña lukú san, nté ō kúvi ni kútsín san da téni ti. ¹⁷Ña ñuu i sán ne, ntáka'an ñá ni Jēsuu é na ntáka ña ñuú ña.

¹⁸Dā nakunūu xtuku Jesuu tún ntóo san ne, ñatíi, ña é ñū'u é ña vá'a nima í ne, íkan ñā é kī'ín ñá ni Jēsuu. ¹⁹Ntá tsi ña ni ntío Jesuu é kuntēka ña ña. Kaka'an Jēsuu ni ña:

—Kūnú'ūn nú vi'i o kán. Ká'an nī ñavi'i o nté ō dé Tó'o o ni ō. Ká'an nté ō ntúnta'ví ini ña o —ka'an ña.

²⁰Kidāā ne, kúnú'ú ña nú vi'i ña kán, da ntāa ña ni ũn ntíi ntíi ña ntoo ñuú Decapulí nté ō dé Jesuu ni ña. Ña'a sán ne, koó dā kúdu'va ña.

**Diokó Jairu ni ñádī'í, ña t̄in nta'a
dōo Jesús**

(Mt. 9:18-26; Lc. 8:40-56)

²¹Nákunūu xtuku Jesuu t̄un ntōó san, kué'en ña, nāxee ña tuku diñi míni san. Ná tē nté kaa ña'a náataká nuu ña mí xee Jesús dīñi míni san.

²²Ikan vē'xí uun ña'a, ña nteé nta'a i xi'i úkūn ña Israeé san, ñá nanī Jairu. Dā ini ña Jesuú ne, ínchiti ña nūu ñá ne, ²³kaka'an ña:

—Dóko sá kúvi i'xá ko. Kí'xi nto, t̄in nta'a ntō í, na kūtíi ntuvá'a —kaka'an ña.

²⁴Kidáa ne, kué'en Jēsuu ni ña. Ñá te da dii ña'a kué'en ñá di. Dōo tá'u nūu Jesuu mé'ñū ña'a san.

²⁵Vé'xi uun ña'a ñadī'í, ña nchokuví san, mé'ñū ña'a sán di. É uxuvi kuíā e nteé kimi ña kui'i é kaeti niñi ña.

²⁶Ñá te da dií nta'a medíku ñe'e ñá ne, dōo ntó'o ña. Uun ito tsi nantí'i ñá diu'un ñá ne, ntē dúkuan ña ni ntuvá'a ña; dā dií dií ka kúka'vī ña. ²⁷Dā téku ña é kántavá'a Jesuu ñá'a sán ne, kué'en ñá, nuu ta'án ña mé'ñū un ntíi ntíi ña'a san ata Jesús, da t̄in nta'a ña dōo Jesús, ²⁸tsí dé kuení mii ña te da mii tsí é t̄in nta'a ña dōo Jesuú ne, ntuvá'a ña, kuiní ña. ²⁹Kidáa ne, ura tsí i tu'u é kaeti niñi ña. Kūtuni ña tsí é ntuvá'a ña. ³⁰Jesuú ne, kūtuni ña tsí kuvi idé ña ntavá'a ña ña nchokuví san. Xkokóto ña mé'ñū ña'a sán ne, dā tsíxe'e ña:

—¿Xoó ntu t̄in nta'a i dōo ko? —kaka'an ña.

³¹Ntá tsi ña ntini'i ñá ne, ntáka'an ña:

—Dōo kata'u nūu nto, tsí ña te nté kaa ña'a ntáñi ña. ¿Nté kui kuān ó

kaka'an ntú nto tē xoo t̄in nta'a i ntō? —kaka'an ña.

³²Ntá tsi Jesuú ne, kaito ña ña'a san, kánantuku ñá xoo ñá'a ña t̄in nta'a ñá. ³³Kidáa ne, vé'xi ñadī'í san, tsí ini ña tsí ntuvá'a ña ne, ínchiti ña nūu Jesús. Koó dā kaní'i ña é kau'vī ña. Kaka'an ntáa ña tsí divi ñá e t̄in nta'a ña ñá. ³⁴Kidáa ne, kaka'an Jesús ni ña:

—É ntuvá'an ve, tsí kuínti'xe o. Vā vá'a tsi kunú'un, tsí é ntuvá'an kue'en ve —kaka'an Jesús ni ña.

³⁵Nii dukuan káka'an Jesús ni ñadī'í san ne, xée ñá'a, ña vé'xi nte nū vi'i Jairu, ña é nchokuvi dióko í. Ña'a sán ne, ntáka'an ña:

—E xí'i dióko ntō. ¿Nté kui kanatekū du'xén ka ntú nto Mastrú san? —kaka'an ña.

³⁶Ña ni idé Jesuu kuénta é ntáka'an ñá'a san, ntá tsi kaka'an ñá ni uva i'xá san:

—Ñá ku u'vī ntó; kuínti'xe nto Xuva kō —kaka'an ña.

³⁷Ñá ni xē'é Jesuu itsi é k'vī ña'a san ni ña; mii tsí Pedru ni Sántiau ní Juaan, ení Santiaú san. ³⁸Dā xee Jesús ni ña nū vi'i ña nteé nta'a i xi'i úkūn sán ne, dōo dito ntaéku ña'a san é ntaéku nteé ña diókō Jairu. ³⁹Kidáa ne, kúk'vī Jesús má vi'i kán ne, kaka'an ñá ni ñá'a san:

—¿Nté kuān nte dú'xen eku ntu ntō? Tsí i'xá san ne, ñá te ni xí'i, tsí kūdii kakídi —kaka'an ña.

⁴⁰Ntá tsi ña'a sán ne, da ntáxkuntée ña é káka'an Jesús, tsí ini ña tsí e xí'i kue'en i'xá san. Ntá tsi kíñu'u Jesuu un ntíi ntíi ña'a san nu kí'i kán. Da mii tsi di'i i'xá san ni uva i, ni ntuni ñá'a ña ntini'i ñá kúk'vī ni'i ñá mí tuví i'xá san. ⁴¹Dā

karkáa Jesuu ntá'a i ne, kaka'an ñá ni i:

—Talita, kumi (é káni tú'un: Nákuntítsin, la') —ka'an ña.

⁴²Kidáa ne, náakuntítsi i'xá san ne, nakaka, tsí é uxuvi kuí'a i. Koó dā kúdu'va ña'a san. ⁴³Jesúu ne, kaka'an ñá ni uva i'xá san é ña ku ka'án ña ni ñá'a san nté o kúvi ntóto a dióko ñá. Kaka'an ñá ni dí'i i é na kué'é ña é ká'xi.

Dá kúnú'u Jesuu ñuú Nazaree

(Mt. 13:53-58; Lc. 4:16-30)

6 Ntāka Jesuu ñuú mí tuví ña ne, dá kúnú'u ña ñuú mii ña ni ña ntini'i ñá. ²Dā xee ntúvi dá iō dá'na ne, eni ntu'u Jēsuu kánakuā'a ña ña Israeé san má vi'i mi ntánataká nuu ña. Ña ntáteku í ne, koó dā kúdu'va ña, ntáka'an ña:

—¿Xoó ntu nakuā'a i ñá sa'a é kuān ó kaka'an ña? ¿Mí'i ntu vē'xi e dóo ki'in iní ña, é kakuvi kade ña un nti'i nūu i e dóo na'nu? ³¿Vá ña te divi ntu ña kade vá'a utun, i'xá Maríá? Ini o ení ña, Santiaú, Jósee, Júda, ni Simuun. Vata te i'a ntoo ta'an ña ñuú kō dī —ka'an ña.

Dukuān ne, ñá ni kuinti'xe ña Jesuu. ⁴Ntá tsi Jesúu ne, kaka'an ñá ni ñá:

—Da mí'i ká ñuú ne, ntaíko ñu'u ñá'a san ña kaka'án naa Xuva ko. Ntá tsi ña ñuú mii ñá ne, ñá ini iko ñu'u ña ña —ka'an Jēsuu.

⁵Ikān ne, ña ni kúvi vii ña nté uun nuu i e dóo ka'nu. Nte'vi tsi ña nchokuví san tñin nta'a ña ñá ne, ntvá'a ña ña. ⁶Koó dā kúdu'va Jesuu é xoxo ni kuinti'xe i ña. Kidáa ne, e tuku e túku ñuú kue'en ña, kunañé'e ñá ña'a san tú'un Xuva kō.

Dā táxnuu Jesuu ña ntini'i ñá é kika'an ntódo ña tú'un Xuva kō

(Mt. 10:5-15; Lc. 9:1-6)

⁷Kidáa né, kāna Jesuu uxuvi ñá'a ña ntini'i ñá ne, uvi uvi ñá'a ña táxnūu ña ña. Xé'e ñá é kúvi víi ña nakūnu ña é ña vá'a san. ⁸Kaka'an Jēsuu é ña te neé kuido ña é ntio ña itsi kán. Ntē ña kuido ña é ká'xi ña; nté diu'ún ña kuido ña; da mii tsi tatun ñá é kituun ña. ⁹Kuvi ki'i ña nti'xen ña, ntá tsi ña kuido ña dú'nu ña é nadama ña. ¹⁰Kaka'an Jēsuu ni ña:

—Tē xee ntó uun vi'i ne, ikan tsi kuntōo nto da nté ntāka nto ñuú san. ¹¹Tē ña ta'xi ña vi'i ña é kuntōo nto, o tē ña ntío ña kini ña é ntáka'an ntó ne, nakidí ntó nti'xen nto nte'u ñuú san ne, dá ntāka ntó ikān. Kuan kōo kutuni ñá'a san tsi iō kuetsí ña —ka'an ña.

¹²Kidáa ne, kué'en ña, kūka'an ntódo ña ni ūn ntií ntií ña'a, na nātivi iní ña kuetsi ñá né, na kuinti'xe ña Xuva kō. ¹³Dōó titin é ña vá'a é ñū'u nima ñá'a san nakunu ña. Náakutsi nūu ña asete ñá nchokuví san ne, ntuvá'a ña.

Dā xi'í Juaan Bautista

(Mt. 14:1-12; Lc. 9:7-9)

¹⁴Kūtuní rei Heródē nté o dé Jesuu, tsí ntáka'an un ntií ntií ña'a san. Iō ñá ntáka'an ña:

—Á tē e ntóto Juaan Bautista. Dukuān né, dōó iō ña é kúvi víi ña nuu i e dóo na'nu —ka'an ña.

¹⁵Iō ñá ne, ntáka'an ña: —Ña sá'a ne, á tē ña é ka'án naa Xuva ko kidaa, ñá nani Elia —ka'an ñá'a san.

Tuku ña'a ne, ntáka'an ña:

—Kuan kaa ntí'xe ña, vata kaa ña ka'án naa Xuva ko kídaā —ka'an ña.

¹⁶Ntá tsi dā téku Heróde nūu i sá'a ne, kaka'an ña:

—Divi ñā é Juaan, é naki'i tū'ún u dukun ña. Á tē ntóto ña —ka'an ña.

¹⁷Tsí mii Hērōdē táxnūu ña é tñin ña Juaán san. Xnuu kutu ña ñā viutun kuenta iña ñādī'i ení ña, tsi Heróde sán ne, naki'i ña ñādī'í ení ña, ña nani Fēlīpe, é kūvi tún ñādī'í ña. ¹⁸Tsí kaka'an Juaan ni Heróde san tsi dóo xii kaa é naki'i ña ñādī'í ení ña. ¹⁹Tá'nu dī'í, tá'nu nani Heródiá ne, dóo dutsi kuíni tún nī Juaán san ne, ncho ka'ní tun ñā, ntá tsi ña ni kuvi, ²⁰tsí Heróde ne, ú'vī ñā Juaan, tsí ini ña tsi dóo va'á ña'a ña ne, kade ntaa ña un ntī'í é ntio Xuva ko. Dōo diní ña da téku ña é kākā'an Juaán san, ntá tsi un tsi kúdana iní ña nté koo víí ña é kākā'an ña. ²¹Ntá tsi xee ntúvi e ntúku nuu ini Herodia nté koo víí ña nī Juaán san. Tsí da táva Heróde viko ña ntuvi da káku ña ne, xée ūn ntíí ntíí ña tsiñu i ñuú san, nī tó'ō sntadún san, ni ñā'a, ña ntoo na'nu ñuú Galilea, é kā'xi ñā ni ñā.

²²Kidāā ne, xée dióko Heródiá san mí kakuvi viko sán ne, ite'e tun. Dōo inténi Heróde né, dōo inténi ña xee san di da íte'e tun. Kidāā ne, kaka'an Heróde sán nī tun:

—Kákān kó nee iña é ntio o ne, dá tā'xi ú o. ²³Xé'e ña xu'u ña, kaka'an ña: Kuān te dava ñu'u mí kadē kúlvé u kákan ne, ta'xi u —ka'án rei Heróde san.

²⁴Ntíi tún ne, kútsixe'e tún di'í tun:

—¿Nee iña é vā'á kakán u? — ka'an tún, tsixe'e tun.

—Kákan dikí Juaan Bautista — ka'an tá'nu di'í tun.

²⁵Kaxkainu tún kue'en tun mí tuví rei Heróde ne, kaka'án tun:

—Nchio ko é tā'xi nto veví tsi dikí Juaan Bautista; kunūu iní tichi'i — ka'án tun.

²⁶Dōo kúnta'xa iní rei Heróde san, tsí e xe'é ña xu'u ña nuu un ntíí ntíí ña ntoo viko san. Ña ni kúvi ká natívi iní ña. ²⁷Ura tsí i táxnūu ña sntadún san é nā kíkí'í ña dikí Juaan. ²⁸Kué'en sntadún san ne, e'nte tū'un ña dikí Juaán ne, dā xee nī'í ña, nuu iní tití'í san. Xé'e ña tā'nú dī'í san, da nakué'e tún dī'í tun.

²⁹Dā kútuní ña ntini'i Juaán san ne, kūnakí'í ña kúñu ñā, dá kūku'xí ña.

Dā xe'é Jesuu é kā'xi u'un míil ña'a

(Mt. 14:13-21; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

³⁰Rkontúví ne, nāxéé ña ntini'i Jēsuu é i'xka'an ntódo ña ni ñā'a sán ne, ntaa ña ni Jēsuu ún ntī'í é idé ña, é nakua'a ña ña'a san di.

³¹Kaka'an Jēsuu ni ña:

—Ní'í nto, kí'in ō, kíkūntóo da'na ō mí xoxó ña'a —ka'an ña.

Tsi dóo ntánaxee ñā'a; ntē ñā ntákune'é ña é kā'xi ña. ³²Nakú'un ña tun ntōó san ne, dá ku'e'en ña mí xoxó ña'a. ³³Ntá tsi dóo titín ña'a san iní ña ña dá ku'e'en ñā ne, nakiní ña xoó ña'a ña. Kii ntíí ntíí ña ñuú i san, ku'e'en ña. Koó dā ntaínu ña kue'en ña mí ku'e'en Jēsuu ni ña ntiní'í ña ne, di'na ña'a sán xee ña é divi ñā. ³⁴Dā xee tún ntōo é nuu Jesuu díñi ntute kán né, iní ña tsí ña te nté kaa ña'a xee ña. Ntūnta'ví ini Jesuu ña, tsí ntántétu ña'a san xoo é

kā'an í ni ñā ñā Xuva ko, vata tsí ó ntántétu a le'ntú san xoo é kí'in ni'i i ti é kika'xí ti tē xoxó tó'o tī. Kidáā ne, ñā te da dii núu í é nāñé'le Jesuu ñā. ³⁵Dā kuáā ne, xée etsin ñā ntini'i Jēsuu, ntáka'an ñā ni ñā:

—É dōo kuáa ne, xoxó ntoo i i'a.

³⁶Nataxnūu nto ñā'a sán, nā kíkuiín ñā é kā'xí ñā. Na kí'in ñā rantsú san, o na kí'in ñā xio ñuu, kintúku ñā é kā'xí ñā —ka'an ñā.

³⁷Ntá tsi Jesuu kaká'an ñā:

—Divi nto kué'le nto é kā'xí ñā'a san —ka'an ñā.

—¿Mí'i ntū? Kuān te kíkuiín nti uvi sientu a'ví tañú'ū ne, ¿mí'i ntu xēe tá'an é kā'xí un ntíi ntíi ñā'a san? —ka'an ñā ntini'i ñā.

³⁸Kidáā né, kaka'an Jēsuu ni ñā:

—Kūkoto nto: ¿tītīn ntú tañú'ū odo nto? —ka'an ñā.

Íxkóto ñā ne, da ntáka'an ñā:

—Ú'un tsí tañú'ū ni ūvi tsákā san ío ti —ka'an ñā.

³⁹Kidáā ne, kaka'an Jēsuu é na kuntōo ñā'a san nú ité san é xio xío kuntōo ñā: ⁴⁰kuenta úvi díko u'xi ñā, kuenta siéntu ñā dí. ⁴¹Kidáā né, kí'i Jesuu é ū'un tañú'ū sán nī ntuvi tsákā san. Da ntáni'i ñā nuu ñā e dukún kán ne, nakué'le ñā sintiá'vi nta'a Xuva kō. Kidáā né, kátsin dava ñā, ⁴²dā xe'é ñā é'xi nta'a un ntíi ntíi ñā'a san. ⁴³Dā kúvi é'xi ñā'a sán ne, natáka ñā ntini'i ñā ta'vi tañú'ū nī tsákā san é ntoó ka. Uxúvi xiká ka tsítú é ntoo. ⁴⁴U'un míil ñatíi san é'xi ñā.

Dā íka Jesuu nú ntūte

(Mt. 14:22-27; Jn. 6:16-21)

⁴⁵Kidáā ne, kaka'an Jēsuu ni ñā ntini'i ñā:

—Kue'ēn ntó, kūnaku'ún nto iní tun ntóo san ne, kue'ēn ntó uun xo diñi ntute san mí tuví ñuu Betsaida. Niñi dukuan na kā'an u ni ñā'a san é na ntáka ñā —ka'an ñā.

⁴⁶Dā nátaxnūu ñā ñā'a sán ne, kué'en ñā má kū'u kán, kūka'an ntá'ví ñā ni Xuva kō.

⁴⁷Dā kúneé ne, nuu tun ntóo san mé'ñū ntute san. Jesuú ne, ítuví mii ñā ñu'u kan. ⁴⁸Íni ñā tsi dóo ntánto'o ñā ntini'i ñā, ntánakaka ñā tun ntóo san, tsi dóo kainu tatsin. Dā dokó sa tuví ne, xée Jēsuu mí ñū'u ñā mé'ñū ntute san. Ntitsí Jesuu nú ntūte san, kaíka ñā, vata tsi tē ncho kuido ntúu ñā ñā, ⁴⁹ntá tsi dā íni ñā ntini'i ñā ñā, ñā ñu'u tun ntóo san, é kaika ñā nú ntūte sán ne, dōo u'ví ñā, tsí ntixi, kuiní ñā. Un ntii tsí ntáchu'u ntáa ñā, ⁵⁰tsi íni ntíi ñā ñā ne, ú'vi kue'en ñā. Ntá tsi ura tsí i kaka'an Jēsuu ni ñā:

—iNa kōo ntii nto! Ñá ku u'ví nto, tsí xu'u —ka'an ñā.

⁵¹Kidáā ne, kúxēe ñā iní tun ntōo mí ñū'u ñā ne, ura tsí i xío kadin tatsín san. Koó dā kúdu'va ñā ntini'i ñā é kuān o idé ñā. ⁵²Tsí ñā ní ñe'le ñā ñā ntini'i ñā san nté o kúvi da kátsin dava Jesuu tañú'ū san da é'xi un ntíi ntíi ñā'a san. Tsí vata kutúni ñā xoó ñā'a é Jēsuu.

Ntavá'a Jesuu ñā nchokuvi, ñā ñuu

Genesaree

(Mt. 14:34-36)

⁵³Dā kúvi ita ntí'xin ñā míní san ne, xée ñā ñūu é nani Genesaree. Ikān né, kí'ní ñā tun ntóo san diñi ntute san. ⁵⁴Ura tsí i da ntíi ñā iní tun ntóo san ne, kūtuni ñā'a san

tsí divi Jēsuu. ⁵⁵Koó dā ntaínu ña, kue'en ña kaniñ ñúú tsikan, kūkuidó ña ña nchokuví san. Chidō san tsódo ña ña ne, kue'en ní'i ña ña dā mí'i ka é kaka'an ñá'á é tuví Jesuu. ⁵⁶Dā mí'i ka mí kuē'en Jēsuú ne, kuān te ñuú na'nu, kuān te ñuú kuetsi, kuān te má kū'ú ne, ikān xee ni'i ña'á san ñá nchokuví san, dā tsóo ña ña mí kaxiō xá'vi. Ña ntánchokuví san ne, ntaíkan ña itsi te kuē'é Jesuu é tiñ nta'a ña kuān te da mí tsi ntēte doo ña. Un ntíí ntíí ña'a, ña tíñ nta'a dōo ñá, ntúvá'a ña.

É kade i é kudentu ña'a

(Mt. 15:1-20)

7 Kidáa ne, xée ētsin ña fariseú san mí tuví Jesuu. Nātaká nuu ña nī mastrú lei, ña vé'xi ñuú Jerusaleen. ²Ini ña tsí ña ntini'i Jēsuú ne, ña ni ntá'a ñá. Kuan tsi ó é'xi ña é dentu ntá'a ña.

—¿Nté kui kuān ó de ntu ña? — ka'an ña.

³(Tsí kuān xkoó ini ña fariseu ni un ntíí ntíí ña Israeé san, é ña kaé'xi ña tē ña di'na ntoo vá'a ntá'a ña, vatā o idé ñata ñá. ⁴Tē náxee ña é ñē'e ña nu á'ví ne, ñá ini e'xi ña tē ña di'na dá'vi ña ntute kúñu ñá. Dōo ió ka xtuku nuu i é xkoó ini ña é ini de ntáa ña: é ntūntoo e'xin e ntáxi'i nuu ña, ni sālú, ni kídí, ni itó ña.) ⁵Dukuān ne, ña fariseú san nī mastrú lei ntátsixe'e ña Jēsuu:

—¿Nté kui ña ntini'i ntō ne, ña ntáde ña vatā xkoó ini ñáta kō? ¿Nté kui ña ntánta'a ntu ña di'na dá ka'xi ña? —ka'an ñá, tsixe'e ña Jēsuu.

⁶Ntá tsi Jesuú ne, kaka'an ña:

—Ntō'ó ne, ñá te kaniñ nima ntó ntánuu ini nto Xuva kō. Tsí nuu é ntaā i é kaka'an úvata ko Isáia íña nto da xntée na'a ña tú'un Xuva kō é kaka'an:

Ña sá'á ne, kūdii rkí xaa ña ntéku é kaka'an ña é kánuu ini ña ko;

ñá tē nima ñá kakene.

⁷Kuān te kanúu ini ña kó ne, ñá vādá kaidiá'vi i,

tsí ña te lei ko é ntánakuā'a ña ña'a san,

tsí kūdii lei é de vá'a ña'a, ña ntoo ñuxiví sa, ntánañē'e ñá ña,

ka'an. ⁸Tsí ntō'ó ne, ntánakunaá nto lei Xúva kō ne, vata tsí xkoó ini ñá'a san ntáde ntaa nto. Tsi xkoó ini nto é ntōo nuu salu ni vásu é ntáxi'i nuu nto ne, dōo títín ka nuu i é xkoó ini nto —ka'an Jēsuu ni ña.

⁹Kaka'an xtúku ña ni ñá:

—¿Vá'á ntu ó ntáde nto, kuiní nto, é kuān o ntánakuitā ntó lei Xúva kō vata koo é nakuntikin nto nte xkoó ini nto iña mii nto? ¹⁰Tsí vatā ó kaka'an Muísee: “Kuiko ñu'u o uva ko ni di'i kō”, ne, “Xoo é kīni koo ka'an í ni uva i, ni di'i i ne, kuvi”, ka'an ña. ¹¹Ntá tsi divi ntō ne, ntaxé'e nto itsi é ká'an ñá'a san ni uva ña, ni di'i ñá: “Ña kúvi xntii ú nto, tsí un ntí'i íñá ko ne, é nākué'ē ú nta'a Xuva kō”, ka'an ña. ¹²Da é kuān ó kaka'an ñá ne, ntaxé'e nto itsi é ña xntii ña uva ña ni di'i ñá. ¹³Kuān ó ntánakunaá nto é kaka'an Xúva kō ne, é tūku nuu i ntánaxtuví nto. Dōo ki'in nuu i ntáde nto é kuān xkoó ini nto —ka'an Jēsuu ni ña.

¹⁴Kidáa né, kána Jesuu un ntíí ntíí ña'a sán ne, kaka'an ñá ni ñá:

—Kini nto ve, un nti'i kue'en dú'va nto. Kini vá'a nto é kāk'a'an u ni ntō: ¹⁵Ña túvī nee iña é kaē'xí ña'a é kade i é kudentu ñā. Mii tsí é kākene nima ñā é dentū. ¹⁶Tē xoó katekú i ne, na kini —ka'an Jesús.

¹⁷Dā xntāñi mii ña ña'á san ne, kúk'vī ña iní vi'i san. Ña ntini'i ña né, tsixe'e ña ñā kídaā:

—¿Nee iñá ntu kani tú'un é kāk'a'an nto? —ka'an ña.

¹⁸Kaka'an Jesús ni ña:

—Ntō'ó ne, ¿ñā ntu ntátekú nto dí? ¿Ñá ini ntú nto tsí ña tuví nee iña é kaē'xí ña'a é kaki'xi nte ki'i kan é kade i é kakudentū nima ña? ¹⁹Tsí ña te nima ñā kak'vi, tsí mii tsi ini i'xí ña kak'vi ne, dá kantii kúñu ñā —ka'an ña.

Dukuān ne, nee iña é ntaé'xi ó ne, vá'a; ña te dentū.

²⁰Kaka'an ñā dí:

—É kakēne nima ñā'a sán ne, ñā é kade i é kakudentu ñā. ²¹Tsí un tsi nté nima ñā kakene e ntáde kuení ña é kīni kaa, e ntáde ña é kini kaa ni ñad'í'í ñā'a san, e ntáde luku ña, e ntaé'ní ña ña'a, ²²e ntáde ña é kīni kaa, e ntaéni ntá'vī ña ña'a, e ntáde xení ña, e ntákune'u iní ña, e ntáka'an ñā dovete, e dóo na'nu ncho víí ña, e ntáde tuntu ña. ²³É un nti'í é kīni kaa sán ne, nima ñā kakene. Dukuān é ntákudentu ñā —ka'an Jesús.

Ñad'í'í, ña é ña te ña Israeé, kuinti'xe ña Jesuu

(Mt. 15:21-28)

²⁴Kidāā né, ntāka Jesuu, xée ētsin ña ñā ñuú Tíru ni ñuú Siduun. Ikan kúk'vī ña má vi'i kán. Ña ni ntío ña é kūtuni ñā'a san mí tuví

ñā. Ntá tsi ña ni kúvi kutūvi xu'ú ña. ²⁵Ura tsí i dá kutuni úun ñad'í'í mí tuví ña ne, xée ñā, nakunch'íi ña ñuú ña. Dióko ñad'í'í san ne, nuu é ña vá'a nimá tun. ²⁶Ñad'í'í san ne, tuku ñuú vé'xi ña. Ñā te ña Israee ña, tsí ñuú Sirofenicia vé'xi ña. Íkan ña ntá'a Jesuu é na nakūnu ña é ña vá'a san é nuu nima dióko ñā. ²⁷Dá kakā'an Jesús ni ña:

—¿Nté kui xntii ntū ú o? Tsí ña te ña Israeen. Di'na ña Israeé san xntii ú ña. Tsí ñā vá'a ó é ki'i ó é kaē'xi i'xá san ne, dá kuē'é ó é ká'xi tīnā san —ka'an ña.

²⁸Nāntíko kōo ñad'í'í san, kaka'an ña:

—Ntāa nchi'xe, Mastru. ¿Ntá tsi vá ñā che ntaé'xi ntu chínā sán utsi ita é ntánakō'xo i'xá san má mēsa? —ka'an ñad'í'í san.

²⁹Kaka'an Jesús ni ña kídaā:

—Dōo vá'a ó kaka'an. Kunú'un ve, tsi é ntii é ña vá'a san nima dióko ó —ka'an ñā ni ñad'í'í san.

³⁰Dá kūn'ú ña ne, nāxee ña nú vi'i ña kán. Ikān tuví ntaa dióko ñā nú itó tun. Ntii nti'xe é ña vá'a san é inúu nimá tun.

Ntavá'a Jesuu uun ña'a, ña é lo'ó

³¹Kidāā né, ntāka Jesuu ñuú Tíru ne, itā nti'xin ña ñuú Siduun. Kūntii ña ñuú Decapulí, ne, xée ñā nu míni Galilea. ³²Ikān ne, xee ní'i ña'a san uun ñā'a, ña lo'ó ne, ñā kakūvi ka'an va'á ña. Íkan ñā'a san é na tiin nta'a Jēsuu ña é na ntává'a ña ña. ³³Jesúu ne, kue'en ni'i xío ña ña, tsi dóo ntāñí ña'a san. Nák'vī ñā rkinta'a ña ini lo'xo ña ne, dá'vi ñā díi ña rkinta'a ña ne, da tīn nta'a ña rki xaa ña. ³⁴Kidāā né, ntāa ni'i

ña nuu ña e dukún kán né, dā xkóo kani ña, kaka'an ña:

—iEfata! (é káni tú'un: iNakaan!)

—ka'an ña.

³⁵Ura tsí i nákaan lo'xo ña.

Ntúv'á xaa ña di. É kaka'an va'á ña ve. ³⁶Kaka'an Jéssu ni ñá'a san é ña ku ka'án ña ni da xóo ka ña'a nte o kúvi. Ntá tsi vata tē da nakua'a Jéssu ña é kuān koo ka'an ña. ³⁷Koó dā kúdu'va ña'a san, ntáka'an ña:

—iÑá tē nté kaa vá'ā o é kade ña sá'a! Un tsi nté ña lo'o kántav'á ña. Un tsi nté ña ñi'í sán náka'an ñá di —ka'an ñá'a san.

Xé'e Jéssu é ká'xi kímí míil ña'a

(Mt. 15:32-39)

8 Ntúvi tsikán ne, dōo kue'e ña'a náta'ká nuu ña. Ña túv'í é ká'xí ña. Kāna Jesuu ña ntín'í ña ne, kaka'an ñá ni ñā:

²—Kantuntā'ví ini kó ña'a san, tsi é uni ntúv'í é ntoo ña ni ko. Ña túv'í nee iná ka'xi ña. ³Te nataxnūu ú ña é na nū'u ñá nu vi'í ña kán é ñá ká'xi ña ne, koó vitā ñá itsi kán, tsí iō ñá ne, dōo ika vē'xí ña —ka'an ña.

⁴Ntá tsi ña ntín'í ña ne, ntáka'an ña:

—¿Nté ntu koo ni'í ña é ká'xí ña? Tsí kúdií ñuu itsi i'a, mí xoxó ñu'u i —ka'an ña.

⁵Ntá tsi Jesuú ne, tsixe'e ña ñā:

—¿Títin ntú tañú'u odo ntō?

—Ú'xē sa —ka'an ña.

⁶Kidāā ne, kaka'an Jéssu ni ñá'a san é na kūntoo ña ñu'u san. Kí'í ña tañú'ū sán ne, da naku'é ña sintiá'vi nta'a Xuva kō. Kātsin dava ña tañú'ū sán ne, dā xe'é ña ña

ntín'í ñā é na tsí'í ña é ká'xí ña'a san. ⁷Odō ká kudii ña tsákā sán di. Naku'é ña sintiá'vi nta'a Xuva ko kuēnta iña í, dā xe'é ña ña ntín'í ñā é na tsí'í ña é ká'xí ña'a san. ⁸Dā kúvi é'xi ntā'á ña'a sán ne, natákā ñá ta'vi í é ntoó ka. Ú'xē ká xika i nátsu'un tsitu ñā é ntoó san. ⁹Ñá te da kīmi míil ñátíí san é'xi ña. Kidāā né, nataxnūu ña ña'a san é na nū'u ñá vi'í ña. ¹⁰Kidāā ne, ku'é'en Jéssu ni ñá ntín'í ñā, nakú'un ña iní tun ntōo san é kí'in ñá ñuu é nani Damānuta.

Ntaíkān ñá fariseu é vii Jesuu nuu i e dōo ka'nu

(Mt. 16:1-4; Lc. 12:54-56)

¹¹Xéē ña fariseú san é kōto nteé ña Jesuu. Eni ntú'u ñā ntatín nuu ña, ntáka'an ñá ni ñā:

—¿Nté ntu koo kutuní nti tē nuu é ntaā i é kaka'an nto? Vií nto uun nuu i e dōo ka'nu, na kīn'í nti nuú nti, tē nuu é ntaā i é vē'xí nto nta'a Xuva kō —ka'an ña.

¹²Jesuú ne, un tsi xkóo kani ña, kaka'an ña:

—¿Nté kuān nte ntaíkan ntu ña ntoo vevii nuu i e dōo ka'nu? Nuú é ntaā i é kaka'án u ni ntō: Ñá víí u nté uun nuu i e dōo ka'nu é kiní ña —ka'an ña.

¹³Kidāā né, tsoo mii Jéssu ñá ne, nákunūu xtuku ña tun ntōo san, kue'en ñá xio diñi ntute san.

U'xen ía iña ñá fariseu

(Mt. 16:5-12)

¹⁴Ña ntín'í Jéssu ne, kúnáa iní ña é kuído ña é ka'xí ña. Uun kudii tañú'ū san ní'í ña iní tun ntōo san.

¹⁵Kaka'an Jéssu ni ña:

—Koto xnto u'xen ia iña ñá fariseú san ni iña Heródē dī —ka'an ña.

¹⁶Nātiín mii ña ntini'i ñā kídaā, ntáka'an ña:

—¿Nee iñá ntu kani tú'un é kākā'an ñá iña u'xen íā san? ¿Ō dé ña tuvi ntu tañú'u ni'i ō né, ō nté ō ntu? —ka'an ña.

¹⁷Kūtuni Jesúsú é ntánatíin ña ne, kaka'an ñá ni ñā:

—¿Nté kuān o ntáka'an ntú nto é ña tuvi tañú'u? ¿Vāta ntu kiní nto? ¿Vāta ntu k'ín diki nto é kākā'an u ni ntō? ¿Nté kuān nte ká'xi ntu nto?

¹⁸Iō ntuxnūú nto ne, ña ntaíni nto. Iō tutun ntó ne, ña ntátekú nto. ¿Ña naka'an ntu nto nuu i é dóo ka'nu é idé u ví'i, ¹⁹dā kátsin dava u é ū'un tsí tañú'u sán ne, ú'ūn míil ñā'a san é'xi ña? ¿Tītīn ntú xika i é ntoó ka san nataká nto? —ka'an Jesúsú ni ña ntini'i ñā.

—Uxúvi ka —ka'an ña.

²⁰—Dā kátsin dava u u'xe tañú'u sán ne, kímī míil ñā'a san é'xi ña ne, ¿tītīn ka ntu xika i é ntoó ka nataká nto? —ka'an Jesúsú, tsixe'e ña ñā.

—Ú'xē ka —ka'an ña.

²¹—¿Ntē dúkuān ña ntāñe'e diki ntu nto? —ka'an ñá ni ñā.

Ntāvá'a Jesúsú úun ña'a, ña kuāa, ña ñuú Betsaida

²²Xēe ña ñuú Betsaida. Ña'a sán ne, xee ní'i ña uun ña kuāá ne, íkan ña ntā'a Jesúsú é na tiin nta'a ña ñā. ²³Jesúsú san ne, írkaa ña nta'a ña kuāá san ne, ñe'e ní'i ña ña diñi ñuú san. Kidāá ne, náka'a ña dīi ña ntuxnūú ña kuāá san ne, dā xntékū ñá nta'a ña diki ña. Tsixe'e ña ñā:

—¿É kainín ntun ve? —ka'an ña.

²⁴Nākaán ña kuāá san ntuxnūú ña ne, dá kakā'an ña:

—Kainí u ñatīi vata ntāa utun ntāa ña, ntá tsi ntaíka ña —ka'an ña.

²⁵Kidāá né, tiin nta'a xtūku ñá ntuxnūú ña kuāá san. Nākiní valā ñá un ntī'i kídaā. ²⁶Kidāá né, nataxnūu Jesúsú ña é na nū'u ña nú ví'i ña kān:

—Kūnú'un ntaan tsin; ñá ku kuíta ntí'xin má ñuú san. Ñá kū xoo ka'an ni'in —ka'an Jesúsú ni ña.

Kaka'án Pedru tsí Jesúsú ne, divi ñā é taxnuu Xuva kō

(Mt. 16:13-20; Lc. 9:18-21)

²⁷Kidāá ne, kué'en Jesúsú ni ña ntini'i ña ñuú kuetsi é ntoo ñuú Cesarea Filipu. Dá kué'en ñá itsi kān né, tsixe'e Jesúsú ña:

—¿Nté ntū ó ntáka'an ñá'a san iñá ko? ¿Xoó ntu ña'a ú, te kuiní ña'a san? —ka'an Jesúsú.

²⁸Ña ntini'i ñā ne, ntáka'an ña: —Iō ñá ne, Juan Bautista nto, ka'an ña. Iō ñá ne, Elia nto, ka'an ña. Iō túku ña ne, ña é ka'án naa Xuva ko nto, ka'an ña —ka'an ñá ntini'i ñā.

²⁹—Ntō'ó ni, ¿xoó ntu ña'a ú, te kuiní nto? —ka'an ña.

—Ntō'ó é Cristu ntó, ña táxnuu Xuva kō —ka'án Pedru.

³⁰Kidāá ne, kaka'an Jesúsú ni ña é ña ku ka'án ña ni ñā'a san xoó ña'a ña.

Kaka'an Jesúsú é kuví ña

(Mt. 16:21-28; Lc. 9:22-27)

³¹Kidāá né, eni ntu'u Jesúsú nañé'ē ñá ña ntini'i ñā tsí divi ñā é vëxkúvi ña ñatíi ne, da mii e dóo ki'in nuú i

é ntō'o ña. Tsí ñatā sán, ni dūtu ñá odo nūú, nī mastrú leí san ne, un ntíí ntíí ñá ña xkuntée iní ña ña ne, ka'ní ña ña, ntá tsi tē kúvi uni ntúvi ne, ntoto xtuku ña.

³²Kaka'an ntáa ña nuu i sá'a ni ña ntini'i ña. Pedrú ne, kue'en ní'i ña Jēsuu mí xoxo ntáñī í ne, eni ntu'u ña de tīi ña ni ña.

³³Ntá tsi Jesuú ne, xkokōto ña mi ntáñī ña ntini'i ña, ña nguii sán ne, de tīi ña nī Pedru, káka'an ña:

—iDu'xēn! iKiin nteén xion! tsi tú'ūn é káka'an ní ko ne, xu'u tó'ō e ña vā'a san kakéne. Nā te kadē kuení o vatā ó kade kuení Xuva kō, tsi kadē kuení o vatā ó ntáde kuení ña'a san —ka'an Jēsuu ní Pedru.

³⁴Kidāā né, kāna Jesuu ña ntini'i ña ni ūn ntíí ntíí ña'a sán ne, kaka'an ñá ni ñá:

—Tē xoó ña'a ntio ña é kuntikín ñá ko ne, ña kúvi víi ka ña nee iña é ntio mii ña, tsí utén uten é kuntikín ñá ko, kuān te kuví ña.

³⁵Tsí tē xoó ña'a ncho nakakū ñá ntuvi iña ñá ne, da nākunaá ña ntuvi iña ña. Ntá tsi xoó ña'a é nākunaá ña ntuvi iña ña kuenta iñá ko ni kuēnta iña tú'ūn va'á iña Xuva kó ne, nakáku ña ne, ní'i ña ntuvi vā'á iña ña nta'a Xúva kō. ³⁶¿Mí'i ntū kaidiá'vi é ní'i ko é un ntí'í é ío ñuxiví sa, te nākunaá o nima ko? ³⁷¿Nee iñá ntu e dóo nuu á'vi é nadama o ntúvi iña ko? ³⁸Tē xoó ña'a kuka'an nuu ña kuenta iñá ko nī kuenta iña tú'ūn ko mé'ñū ña ntoo ñuxiví sa, ña é ña ntákuinti'xe i, ña kini ntáa sán ne, xu'u é vēxkúvi ú ñatíí ne, kuka'an nuú ko ñá ñi tē naínu u. Tē naínú u ne, nainu ní'í u ánjē, ña e dóo va'a.

Kidāā ne, kiní nto tsi dóo ka'nu ú, vatā ó ka'nu uva mii kó, ña tuví e dukún kān —ka'an Jēsuu.

9 Jesuú ne, kaka'an xtúku ña: —Nuu é ntaā i é káka'án u ni ntō tsí iō ntó ne, ña kúvi ntó da nté kiní nto tsí Xuva kō né, dóo iō ña é vii ña é kadā kú'vē ña —ka'an ña.

Dā nádama kúñu Jēsuu

(Mt. 17:1-13; Lc. 9:28-36)

²Dā ita ntí'xin iñu ntúvi ne, Jesuú ne, kue'en ní'i ña Pedru, Sántiau ní Juaán san, kué'en ña ūn xuku mi dóo dūkun, mí xoxó ña'a. Ikān né, nādama kúñu Jēsuu núu ntuni ñá'a, ñá ntini'i ña. ³Iñi ntú'u káxi'í nuu doo ña. Ntukui'xín kue'en, e nté uun ña'a ña kuvi nakáte ña vatā ó kuí'xin. ⁴Kidāā né, ntíi dítō Elia ni Muísee, ña xi'í nte kídaā, ne, ntatíin ña ni Jēsuu. ⁵Kidāā ne, kaka'án Pedrú san:

—Mastru, iñá tē nté kaa vā'a o é ntoo ntí ni ntō i'a! Xntāñí nti uni vi'i xó'o vē: uun iña nto, uun iña Muísee, ni ūn iña Élia —ka'an ña.

⁶Dotō tsí kaka'an ñá, tsi dóo u'vi ñá, ntuni ña. ⁷Kidāā ne, nākunūu ta'án ña vikó san ne, mé'ñū vikó san vé'xi tatsín san é káka'an:

—Ña sá'a é I'xá mii ko e dóo kakuinimá ko ña. Kīni nto é kā'an ña —ka'an tátsín san.

⁸Ña ntini'i Jēsuú san ne, ura í da xkókōto ña ne, ntoko ñu'u mii ntuvi ñá'a san. Da mii sá Jesuu ntítsi ña.

⁹Dā ntáka ña rkí ukú san ne, kaka'an Jēsuu ni ña:

—Ná kú dí ntaa nto ni ñá'a san nuu i é ini nto vevii da nte rkontúvi tē xi'í u ne, ntoto xtuku ú, xu'u é vēxkúvi ú ñatíi —ka'an ña.

¹⁰Dukuān ne, ñá ni kā'an ñá ni ñā'a san, ntá tsi tsix'e ta'an mii ñā, ntáka'an ñā:

—¿Nté kui kuān ó kaka'an ntú ñā é kuvi ñá ne, dá ntóto xtuku ñā? —ka'an ñā.

¹¹Kidáā né, tsix'e ñā Jēsuu:

—¿Nté kui ntáka'an ntú mastrú leí san é kuétsi é dí'na Eliá san naxee ñā? —ka'an ñā.

¹²Jesúu ne, kaka'an ñā:

—Nuu é ntāa ntí'xe i é dí'na Eliá san ki'xi ñā vata koo é nātivi iní ñā'a san kuétsi ñā, nakuntí'kīn ñā Xuva kō. Iní nto tsí nte ntúvi dí'na uve na'a Tú'un Xuva ko iñá ko, xu'u é vēxkúvi ú ñatīi. Uve na'a nté koo nto'o ko ñuxiví a ne, dōó kada xení ñā'a san ní ko. ¹³Ntá tsi kaka'án u ni ntō tsí é kí'xi nti'xe Eliá san. Īde ñā'a san ni ñā nee iñā é ntio ñā, vatā ó uve na'a kaka'an tú'un Xuva kō nté koo kuvi ni ñā. Kuan ō kúvi nti'xe —ka'an Jēsuu.

**Ntavá'a Jesuu uun i'xa é nuu é ñā
váp'a nima i**

(Mt. 17:14-21; Lc. 9:37-43)

¹⁴Dā ntíko koō ñā mí ntoo ñā ntini'i ñā, ñā nguī sán ne, iní ñā tsí ñā te da díi ñā'a náataká nuu ñā ni ñā. Ikān ntāñí mastrú leí san dí, ntatíin nuu ñā ni ñā ntini'i Jēsuu. ¹⁵Un ntií ntií ñā'a san, da iní ñā Jesúu ne, koó dā kúdu'va ñā. Koó dā ntaínu ñā kue'en ñā, kuka'an ñā ni ñā ntiusi.

¹⁶Kidáā né, tsix'e Jēsuu ñā:

—¿Nee iñá ntu ntatíin nuu nto ni ñā tsikan? —ka'an ñā.

¹⁷Uun ñā'a, ñā nuu ta'an mé'ñū ñā'a sán ne, kaka'an ñā:

—Mastru, i'a vexní'i ú i'xá ko, tsí e ñā váp'a san káde i é ñī'í. ¹⁸Da

mí'i ká kaika i'xá ko ne, e ñā váp'a san katíin i, da kaxé'e ntēe í ñū'u kán. Kakēne tiñú xu'u i. Kanakuiō ne, kanaka'xí ka'ñī nú'u i dí. É dōo kúkāv'i. É kāká'án u ni ñā ntini'i ntō é na nakūnu ñā é ñā váp'a san, ntá tsi ñā ni kuvi vií ñā —ka'an úva i'xá san.

¹⁹Kidáā né, kaka'an Jēsuu:

—iÑā ntá'ví nto, ñā'a é ñā ntákuinti'xe nto! É títín ntuvi tuví u ni ntō ne, váta kuinti'xe nto ko. ¿Títín ntú ntuvi kutuví ka ú ni ntō da nté kuinti'xe nto ko? Kixni'i nto i'xá san —ka'an Jēsuu.

²⁰Kidáā ne, xee ní'i nti'xe ñā i'xá san. Dā iní e ñā váp'a san Jesúu ne, ide é xi'i mí i'xá san ne, ntáva ñū'u kán. Dōó itsu'un ne, tiñu kéne xu'u i. ²¹Kidáā né, tsix'e Jēsuu úva i:

—¿Ē títín ntu ntuvi kuán ó kakuvi i'xá nto? —ka'an Jēsuu.

Kaka'an úva i'xá san:

—Nté dā ku lú'nti. ²²É dōó ki'in itō nakó'xo nuu é ñā váp'a san i nchú'un kán, nú ntute kán dí, é ncho ka'ní i'xá ko. Ntá tsi te kúvi vií nto é ntúváp'a ne, vií nto da xe'é, xntii ntō nti —ka'an úva i.

²³—iMí'i ntū é ñā kuvi vií u! tsí te kákuinti'xe o ne, ñā túvi nee iñā é ñā kuvi vií Xuva kō —ka'an Jēsuu.

²⁴Kidáā ne, un ntii tsi kāká'an úva i'xá san:

—iKakuinti'xe ko! iXntii ntō ko é díi ka na kuinti'xe ko! —ka'an ñā.

²⁵Dā iní Jesuu tsi dōo ntánataká nuu ñā'a sán ne, de tíi ñā ní é ñā váp'a san, kaka'an ñā:

—Xō'on, é ñā váp'a é kaden é ñī'i i'xá sa ní é lo'ō dí, xu'u é kadē kú'vé u ne, ká'án u é ntiin nima i'xá san. Ñā kúvi nakunúun xtukun

nima i —ka'an Jesús ni é ña vá'ā san.

²⁶E ña vá'ā sán ne, kachu'u ntáa. Nākuio i'xá san ne, dā ntíi e ña vá'ā san. I'xá san ne, vata kaa ntíxi kāa. Ña'a sán ne, ntáka'an ña:

—iE xí'i i'xá san! —ka'an ña.

²⁷Ntá tsi Jesuú ne, írkāa ña nta'a i, ntání'i ña i ne, da nakuntísi.

²⁸Dá kúkí'vi Jesuu má vi'i kán ne, diin diin tsi tsixe'e ña ntini'i ña ñā:

—¿Nté kui ña ni kuvi víi nto nti é nakūnu nti é ña vá'ā san? —ka'an ña.

²⁹Kaka'an Jesús:

—E ña vá'ā é kuān ntáa sán ne, ña kúvi víi o é nakūnu o í tē ña ká'an nta'v'í ō, tē ña kuntoó iXu ō dī —ka'an ña.

Kaka'an xtúku Jesuu tsí kuví ña

(Mt. 17:22-23; Lc. 9:43-45)

³⁰Kidāā né, ntāka Jesuu íkán, kue'en ní'i ña ña ntini'i ñā. Kué'en ñā, ítā nti'xin ña ñuú Galilea. Ña ni ntío Jesuu é kūtuni ña'a san mí ntaíka ña. ³¹Tsí Jesuú ne, kaxé'le ña kuenta é kūtuni ñá ntini'i ñā nté koo kuví ña:

—Xu'u é vēxkúvi ú ñatíi ne, ntuví u kuenta ntá'a ña'a, ña é ká'ní ko. Ntá tsi tē kúvi uni ntúvi xi'í u ne, ntoto xtuku u —ka'an Jesús.

³²Ntá tsi ña ntini'i ñā ne, ñá nī ñe'le diki ña nee iña é kāka'an ñā, ne, ú'vi ña é tsixe'e ña ñā.

¿Xoó ña'a ña e díi ka ka'nu ña'a?

(Mt. 18:1-5; Lc. 9:46-48)

³³Xéé ñā ñuú Capernau. Dā intóo ña má vi'i kán né, katsixe'e Jesús ña ntini'i ñā:

—¿Nee iñá ntu ntatíin nto dá vē'xi o itsi kan? —ka'an ña.

³⁴Ña ntini'i ñā ne, diin diin tsi intóo ñā; nté uun ña ña ni ká'an ñā. Tsi dá vē'xi ña itsi kán ne, ntatíin mii ñā xoo é díi ka ka'nu ña'a i.

³⁵Kidāā ne, katuví da'na Jesús ne, kāna ña uxuvi ñá'a, ña ntini'i ñā, kaka'an ñá ni ñā:

—Te iō nto é ncho kodo nuū ntó ne, víi nto ña tuví ata i kán. Víi nto ña ntáde tsiñu iña un ntíí ntíí ña'a san —ka'an ña.

³⁶Kidāā né, kí'i Jesuu uun i'xá san ne, dā xntísi ñá i mé'ñu ña ntini'i ñā. Káni'i nteé ña i'xá san ne, kaka'an ñá ni ña ntini'i ñā:

³⁷—Xoo é kantuntā'ví ini i i'xá vata kaa sá'a kuenta iñá ko ne, vata tsi te mii ú kantuntā'ví ini ña kó, ni ñā táxnūu kó dī —ka'an Jesús ni ña.

Xoo é ña kainchu'vi í kō ne, kaduku ntée ña kō

(Lc. 9:49-50; Mt. 10:42)

³⁸Juaán san ne, kaka'an ña: —Mastru, iní nti uun ña'a, ña é kanakūnu é ña vá'ā san kuenta iña nto. Ntá tsi ña tsikán ne, ñá te ntini'i ña kō. Dukuān ne, ñá ni xé'é nti itsi é kuān koo víi ña —ka'an Juan.

³⁹Ntá tsi nantiko koó Jesuu, kaká'an ña:

—Ñá ku ká'nté nuu nto é kuān koo víi ña. Te kuēnta iñá ko kade ña nuu i e dóo ka'nu ne, ña kúvi ká'an káni ña iñá ko. ⁴⁰Tē xoó ña'a ña kainchu'vi ñá kō ne, kaduku ntée ña kō. ⁴¹Nuu é ntaā i é kāká'an u ni ntō. Da xōo ka ña'a, ña é kata'xi

ntute é kō'o nto tsí ntántikin ntó ko ne, ní'i ñā é vā'á nta'a Xuva kō.

É ñā vií ō é kīni kaa

(Mt. 18:6-9; Lc. 17:1-2)

⁴²Da xōo ka é kade i é vii i'xa é kākuinti'xe i ko é kīni kaa ne, díi ka vā'ā o iña ñā te kunū'ní nuu xuu dúkun ñā, dá nakuítá nuu ñā ñā nú ntute ñu'u kán. ⁴³Te ntā'a nto kade i é vii nto é kīni kaa ne, díi ka vā'ā ó te ka'ntē ntó nta'a nto. Tsí díi ka vā'ā o é kī'in ntó nta'a Xuva kō é ūun tsi nta'a nto, naa i é kī'in nto dô'vi kán nī ntuvi ntā'a nto, tsí ikān kai'xi ñú'ú é ñā kantá'va. ⁴⁴Ikān né, ñā kākukadin é ntaé'xi tintákū san; ntē ñā kantá'va ñú'ú san. ⁴⁵Te dī'in nto kade i é vii nto é kīni kaa ne, díi ka vā'ā o é ka'ntē ntó di. Tsí díi ka vā'ā o é kī'in ntó nta'a Xuva kō é u'ntu nto, naa i é kī'in ntó nī ntuvi dī'in ntō dô'vi kan, mí ñā kantá'va ñú'ú san. ⁴⁶Ikān ne, ñā kākukadin é ntaé'xi tintákū san; ntē ñā kantá'va ñú'ú san. ⁴⁷Te ntuxnūú nto kade i ne, díi ka vā'ā o é tāva nto. Tsí díi ka vā'ā o é kī'in ntó nta'a Xuva kō é ūun tsi ntúxnūú nto, naa i é kī'in nto dô'vi kán nī ntuvi ntúxnūú nto. ⁴⁸Ikān ne, ñā kākukadin é ntaé'xi tintákū san; ntē ñā kantá'va ñú'ú san.

⁴⁹Vatā ó idiá'vi ñií san é ñā tīvi kúnū é ku'e o doméni iña Xuva kó ne, kuān ó kaidiá'vi nuu i é nto'o kō, vata koo é ñā tīvi nima kó di. ⁵⁰Ñií sán ne, vā'ā. Ntá tsi tē ñā vēñií ka ne, ¿mí'i ntū kaidiá'vi ká i? ¿Nté ntu koo ntuveñií xtúku? Vií nto vata kaa ñií vā'a. Kuenta tsí vií nto é ñā nativí nto nima nto. Vā'a koo kuntuo nto ni tā'an nto —ka'an Jesús ni ñā.

Kaka'an Jesús kuénta iña ñā ntánatsoo mii tā'an

(Mt. 19:1-12; Lc. 16:18)

10 Ntāka Jesuu ñuú Capernau, kué'en ñā diñi ñuú Judeá dā nté xee ñā xio diñi ntute Jordaán san. Ñá te da dii ñā'á xee xtúku ñā, nātaká nuu ñā mí tuví ñā ne, naku'á Jēsuu ñā vatā xkoó ini ñā. ²Kidāā ne, xée ētsin ñā fariseú san di é kōto nteé ñā Jesuu. Tsixe'e ñā ñā tē ñā xii kaa é naxtuví mii ñátíí san ñadi'í ñā. ³Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñā:

—¿Nte ntū ó kaka'an Muísee é vii nto? —ka'an Jesús.

Kaka'an ñā fariseú san:

⁴—Muiseé ne, tā'xi ñā itsi é ntavá'a o tūtu iña ñadi'í kō ne, dá kūvi ntii nteé xio ta'an o ni ñadi'í ko —ka'an ñā.

⁵Ntá tsi Jesuú ne, kaka'an ñā:

—Un vā'a tsi do'o ntō. Dukuān é xntéku kū'vé Muisee é vii nto. ⁶Ntá tsi ntē dá de kū'vé Xuva ko ñūxiví sa ne, “de kú'vé ñā ñatíí ni ñadi'í”. ⁷“Dukuān ne, xtúví mii ñátíí san uva ñā ni di'í ñā vata koo é kuntuo ñā ni ñadi'í ñā ne, ⁸uun tsi kúnū kúvi ñā ntuvi ñā.” Sá'ā ne, kani tú'un é ñā té uvi ñā'á ka ñā, tsí uun tsi kúnū kúvi ñā ntuvi ñā. ⁹Dukuān né, nēe é teé ta'an Xuva kō ne, ñā kúvi nātsoo xio ñā'a san —ka'an Jesús.

¹⁰Dá ntōo ñā nú vi'i kán né, tsixe'e xtuku ñā ntini'i ñā nuu i sá'a.

¹¹Kaka'an Jesús ni ñā:

—Xoó ñā'a é natsoo mii ñā ñadi'í ñā, dá nātánta'a xtuku ñā ne, dōó kiní ó kade ñā nuu ñadi'í ñā. ¹²O te ñadi'í san naxtuví mii ñā xii ñā, dá

nātánta'a xtuku ña ni tuku ñatíí san ne, ña ña kade ña é kini kaa nuu xii ña ña —ka'an ña.

Nāxnuu viko Jesuu í'xá kuetsi

(Mt. 19:13-15; Lc. 18:15-17)

¹³Ña'a sán ne, xee ní'i ña í'xá kuetsi nuu Jesuu vata koo é tñin nta'a ña í. Ntá tsi ña ntini'i Jesuu ne, ntáde tñi ña ní ña xee ní'i í'xá i san. ¹⁴Ntá tsi dā kútuni Jesuu ne, dōó dutsi kuiní ña ni ña ntini'i ña. Kaka'an ñá ni ñá:

—Kué'e ntō itsi é na kí'xi í'xá kuetsi san mí tuví u. Nā ku kādí nuu nto itsi é kí'xi; tsí mí kadē kú'vé Xuva kō ne, kaduku ntée ña vata ntāa í'xá kuetsi san. ¹⁵Nuu é ntaā í é kākā'an u ni ntō tsí te xōo ñá'a é ña kákuinti'xe ña vatā ó de uun í'xa lu'ntí ne, ñá kadūku ntée ña mí kadē kú'vé Xuva kō —ka'an Jesuu.

¹⁶Ído nteé Jesuu í'xá san xe un xé ūn, da tñin nta'a ña í e náxnuu viko ña í.

Ñatíi, ña e dōo kuikā, kaka'an ñá ni Jēsuu

(Mt. 19:16-30; Lc. 18:18-30)

¹⁷Dā nákaaka Jesuu ítsi kán é kí'in ñá ne, uun ñatíi ne, koó da kaxkañu ña xee ña, inchíti ña nūu Jesuu, tsíxe'e ña ñá:

—Mastrū, nto'ó e dōo va'á nto, čnté ntu koo víi u é ní'i ko ntuví vā'a íñá ko ntii dañu ntūvi? —ka'an ña.

¹⁸Ntá tsi Jesuu ne, kaka'an ñá ni ñá:

—čNté kui kaka'an ntun e dōo va'á u? Tsí da mii tsi Xuva kō e dōo va'á ña. ¹⁹É ínín lei e xtúvi Xuva kō

é kākā'an: “Ná kā'ní o ñá'a; ñá vii o é kini kaa ni ñadí'i; ñá kí'i dú'u ō; ñá dā'ví o ñá'a dovete; ñá kaní nta'ví o ñá'a, ne, na kuiko ñu'u o uva ko ni dí'i kō” —ka'an Jesuu.

²⁰Ñatíi san ne, nantíko koó ñá, kaka'an ña:

—Mastru, é un ntí'i lei tsíkan káde ntaa ú nte da ku lú'ntí u —ka'an ña kuiká san. ²¹Dā íto Jesuu ñá ne, dōó kuinima ñá ña. Kaka'an ña:

—Uun sá nuu í é kākunaá ka: Kué'én, kunadikon un ntí'i é kāduku ntée o ne, dá kué'én diu'un í ña ña ntá'ví san. Kidáa ne, ní'i o nee ña é dokuika ntí'xé san e dukún kán. Dá kí'xin, kixntíkín ko —ka'an Jesuu.

²²Ntá tsi dōo ntí'i iní ña é kuān ó kaka'an Jesuu. Dōo nta'xa kunú'u ña, tsi dōo ío ña ña e dōo nuu á'vi.

²³Kidáa né, xkokōto Jesuu, kaká'an ñá ni ña ntini'i ñá:

—íNá tē nté kaa ntii tū'un é kí'in ña kuiká san mí kadē kú'vé Xuva kō! —ka'an ña.

²⁴Koó dā kúdu'va ña ntini'i ñá é kuān ó kaka'an ña. Ntá tsi kaka'an xtúku Jesuu:

—Kini nto, í'xá ko, íñá tē nté kaa ntii tū'un é kí'in ñá'a, ña é kākūinima í diu'un san, mí kadē kú'vé Xuva kō! ²⁵Díi ka ña ntii tu'un é kí'ví kameú san xavi xíki natēé é kí'in ñá kuiká san mí kadē kú'vé Xuva kō —ka'an ña.

²⁶Koó dā kúdana iní ña ntini'i ñá é kuān ó kaka'an ña. Ntátsixe'e tā'an ña:

—Kidáa né, čxoó ña'a ntu kuví víi ña é nākáku ña kuan? —ka'an ña.

²⁷Íto Jesuu núu ñá ne, dá kakā'an ñá ni ña:

—Ña'a sán ne, ña kúvi vii ña é nākáku mii ñā. Ntá tsi Xuva kō ne, kuvi víi ña, tsí ña tuví nee iña é ña kuvi víi ña —ka'an ña.

²⁸Kidáā ne, kaka'án Pedru ni ña: —Ntí'í ne, tsoo mii ntí'i ntí iñā nti é vëxntíkín nti nto —ka'an ña.

²⁹Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ña: —Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntō: Tē xoó ña'a tsoo mii ña ví'i ña, ení ña, ta'an ña, uva ña, di'i ñā, i'xá ña, o ñū'u ña kuenta iñā ko ni kuēnta iña tú'un valá san ne, ³⁰dií dií ka kue'e ní'i ña ñuxiví a é vata kaa ví'i ñā, ení ña, ta'an ña, di'i ñā, i'xá ña, ni ñū'u ña. Ntá tsi dóo nto'o ña di, tsí kada xení ña'a san ni ñā. Ntá tsi tē ntí'i ñuxiví sa ne, ní'i ñā é kuntoo ña ni Xuva ko ntii dañu ntūvi. ³¹Ntá tsi ña te da díi ña'a, ña e dóo na'nu ña'a vevíi ne, ñā vādā nuu á'vi ká ña kídaā; ña'a, ña é ña vādā nuu á'vi vevíi ne, dōó na'nu ña'a kuvi ña rkontūvi —ka'an Jéssuu.

Kaka'an xtúku Jesuu tsí kuví ña

(Mt. 20:17-19; Lc. 18:31-34)

³²Kué'en ña itsi kan, kūntāa ña ñūú Jerusaleen. Odo nūú Jesuú ne, áta ña vë'xí ña ntini'i ñā. Koó dā ntákudu'va ña ntini'i ñā san. Dōo ū'ví ña nguū san, ña ntántikin ña. Kidáā ne, xio kue'en ní'i xtuku Jéssuu ña ntini'i ñā né, dā éni ntu'u ña kākā'an ñā ni ñā nté koo nto'o ña:

³³—Ntao o ñūú Jerusaleén ne, xu'u é vëxkúvi ú ñatíi ne, ikan ntāda ña kó kuenta ntá'a dutu ñā odo nūú ni mastrú leí san ne, ðivi ña kākā'an ña é kúvi u. Ntada ña kó kuenta ntá'a ña'a, ña é ña te ña Israee. ³⁴Ña tsikán ne, kini díkí ña

kó ne, tí'vi díí ña nuú ko. Kani díin ña ko, dá ká'ní kue'en ñā ko. Kidáā né, tē kúvi uni ntúvi ne, ntoto xtuku u —ka'an Jéssuu.

Nuu i e fkan Santiau ní Juan

(Mt. 20:20-28)

³⁵Kidáā ne, xée ètsin Santiau ní Juan, i'xá Zebedeu, ntáka'an ñā ni Jéssuu:

—Mastru, víi nto da xe'e, tā'xi nto nee iña é kākán nti nta'a nto ve —ka'an ña.

³⁶—¿Nee iñā ntu ntio nto é tā'xi u? —ka'an ña.

³⁷—Tā'xi nto é kuntōo ntí diñi nto tē xee nto mí kadā kú'vë nto. Uun ña'ā ntí ne, diñi kua'a nto kutuví nti; uun ña'ā ntí ne, diñi datsin nto kutuví nti —ka'an ña.

³⁸Ntá tsi kaka'an Jéssuu ni ña: —Ñā ini ntó nee iña é ntaíkan nto. ¿Kūtií ntu nto é dadíi nto'o nto ní kó un ntíi ntíi nuu i é ntō'o ko? —ka'an ña.

³⁹—Kutíi nti, ¿nté kui ña'a? —ka'an Sántiau ní Juan.

Kaka'an Jéssuu ni ña:

—Nto'o nti'xe nto vata tsi koo nto'o ko. ⁴⁰Ntá tsi é kuntōo nto diñi kua'a ko o diñi datsin kó ne, ña kúvi tā'xi u, tsí mii Uva ko ini ña xoo é kuntōo i diñi ko —ka'an Jéssuu ni ña.

⁴¹Dā téku ña u'xi ñá'a ká san ne, dōo kúdiin ña ni Sántiau ní Juan. ⁴²Kidáā né, kána Jesuu ñā uxuvi ñá'a san, kaka'an ñā ni ñā:

—Ini nto tsí ña'a, ña odo nūu iña ña'a, ña é ña te ña Israeé ne, dōo ntáde ka'nu ña kúñu ñā. Ña tsiñu i sán ne, dōó ntii ntádé kú'vë ña iña ña'a ña. ⁴³Ntá tsi ðivi ntō ne, ñā te

kuan koo vii nto. Tē xoó ña'a ncho vií ka'nu ña ne, kantio é xntií ña ntō un ntíí ntíí nto. ⁴⁴Xoó ña'a, ña ncho kodo nūu iña ntó ne, kantio é vií ñá vata kaa ña ntáde tsiñu iña ñá nguií san. ⁴⁵Nté xū'u é vēxkúvi ú ñatíí ne, ñá te vē'xí u ñuxiví a é vií ka'nu u, tsí vé'xi ú vata koo é xntií ú ña'a san. Xu'ú ne, vé'xi u e ntá'vi u kuétsi í é ña te da díí ña'a san —ka'an Jesús.

Ntāvá'a Jesuu úun ña kuáá, ña nani

Bartimeu

(Mt. 20:29-34; Lc. 18:35-43)

⁴⁶Kidáa ne, xée ña ñūu é nani Jerícoo. Ntāka xtuku Jesuu ni ña ntiní'li ñá ne, ñá te da díi ña'a ntántikín ñá ña. Diñi itsi mí ku'ēn ñá ne, tuví uun ña kuáá, kaikan ña diu'un. Bartimeu nani ña, tsí uva ñá ne, Timeu nani ña. ⁴⁷Dā kútuni ña tsi vé'xi Jesuu, ña ñūú Nazareé san ne, dōó ntii kāk'a'an ña:

—iŌ Jesús, I'xá Davii, ntuntā'ví ini nto ko! —ka'an ña.

⁴⁸Ña'a sán ne, dē tíi ña ni ñá:
—iDu'xēn! iÑá ku kuān xkoó ka'an! —ka'an ña.

Ntá tsi ña kuáá san ne, da díí díí ka ntii kāk'a'an ña:

—iŌ I'xá Davii, ntuntā'ví ini nto ko! —ka'an ña.

⁴⁹Íntitsí Jesuu, kaká'an ña:
—Kana nto ña —ka'an ña.

Kana ña ña kuáá san ne, ntáka'an ñá ni ñá:

—Nāxnuu ka'nu nto iní nto. Nakuntítsi nto, tsí kakana ña nto —ka'an ñá'a san ní á ña kuáá san.

⁵⁰Kidáa né, xtuví mii ña kútuun ñá ne, nákuntítsí ntaa ña, kue'en ña mí ntítsí Jesuu. ⁵¹Dā tsíxe'e Jēsuu ña:

—¿Nee iñá ntu ntio o é vií u iña o? —ka'an ña.

—Mastrū, ntio ko é nāxi'í ntúxnūú ko —ka'an ñá ni Jēsuu.

⁵²Jesúú ne, kaka'an ñá ni ñá:

—Kūnú'un ve. Tsí e kuínti'xe o kó ne, ntuvá'an ve —ka'an Jesús.

Ura dú'va tsi i náxi'í ntuxnūu ñá kuáá san ne, dá ku'ēn ñá, kuntikín ñá Jesuu mí ku'ēn ña.

Vé'xi Rei, ntéku ña buru

(Mt. 21:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

11 Xée ētsin ña ñūú Jerusaleen, mí ntoo ñūú Befagee ni ñūú Betania má xūku é nani Ōlivu. Jesúú ne, taxnūu ña uvi ña'a ñá ntini'li ñá, ²kaka'an ñá ni ñá:

—Kue'ēn ntó ñūú lu'nti é tuví da'a san. Ura tsí i te kúkí'vi nto ikān ne, nani'li nto uun a búru kití ntee tñín é ntē vata xoó kunteku í tí. Nantuté nto tí ne, kixn'li nto tí i'a. ³Tē xoó ña'a tsixe'e ña ntō é kuān ó de nto ne, ká'an ntō tsi Tó'o ko kántio ña tí; vevíí nantiko koō ñá tí, koo ka'an ntó ni ñá —ka'an Jesús.

⁴Kué'en ñá né, nāni'li ña uun a búru san, ntee tñín tí atá vi'í é tuví itsi kán. ⁵Ña ntāñ ikān ne, ntátsixe'e ñá:

—¿Nté koo vií nto burú san é kánantuté nto tí? —ka'an ña.

⁶Nantíko koō ñá, kaka'an ñá vatā ó kaka'an Jesús ni ñá ne, xé'e ñá'a san itsi é k'ín ni'í ña búru san.

⁷Nāxee ni'í ña búru san mí kántétu Jesuu. Xntekū ñá kutuun ña áta tí ne, dā kantéku Jesuu tí. ⁸Ñá te da díi ña'a san tsóo ña kutuun ñá itsi kán di. Iō ñá ne, kātsin ña nta utun má kū'u kán ne, tsoo ña itsi kán.

⁹Ñá tē nté kaa ña'a odo nuū ñá nuu

Jesúu ne, ñá te da dii ña vé'xi ata ñá di. Un ntíí ntíí ña koó dā vantiñi ña ntáka'an ña:

—iDóo ka'nu Xuva kō! iÑá tē nté kaa vá'ā o iña ñá vé'xi nta'a Xuva kō! ¹⁰iNa naxnuu viko Xuva kō ña vexkáda kú've iña ko, é vii ñá Rei naa úvata ko Dāvii! iDóo ka'nu Xuva kō, ña tuví e dukún kán! — ka'an ña.

¹¹Xée Jēsuu ñuú Jerusaleén ne, dá kúk'vi ña ini ukún ka'nu san. Ito ña un ntí'í é ió ini i kán. Dā kuáá né, ntíí ña, kue'en ña ñuú Betania ni ña uxuvi ñá'a san.

Tun ígū é ña kakíi kiti i

(Mt. 21:18-19)

¹²Tévāá tsi ntáka ña ñuú Betaniá ne, kakakín Jesuu. ¹³Ini ika ña tsí ntitsi uun tun ígū é úve xuku i. Kúkóto ntódo ña tē nta'á kiti i. Ntá tsi dā xee ñá ne, da mii xūku í uve, tsí vata xee ntúvi é kii kiti i. ¹⁴Kidáá né, kaka'an Jēsuu ni tun ígū san:

—Nté uun ito ña koó ka kiti o é ká'xí ña'a san —ka'an ñá ni útun san.

Tékú ña ntini'i ñá é kuān ó kaka'an ña.

Dā ntántoo Jesuu ini ukún ka'nu san

(Mt. 21:12-17; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹⁵Nāxee xtúku ña ñuú Jerusaleén ne, kué'en Jēsuu má úkún ka'nu san. Ikān éni ntu'u ñá nakunu ña ña ntádiko ni ña ntáñiini ini ukún san. Nantáva ña mesa mí ntoo ña ntánadama diu'ún san ne, nantáva ña sia mí ntoo ña ntádiko palomá san. ¹⁶Ñá ni xé'é ña itsi é kuíta ntí'xin ña'a san má úkún san tē nee

iñá odo ñá. ¹⁷Dá kanakuā'a ña ña'a, ña ntoo ini ukún san ne, kaka'an ñá ni ñá:

—iÑá ntu te uve ná'a nte dí'na é kākā'an Xúva kō: “Tsí vi'i kó ne, vi'i mí ka'an ntá'ví ña'a, ña dā mí'i ká ñuu i”, ka'an ña? Ntá tsi ntó'o ne, vi'i ña dū'u káde nto —ka'an Jēsuu.

¹⁸Dā téku dutu ñá odo nūú ni mastrú leí san ne, kidáá né, ntukū nuu ini ña nté koo ka'ní ña Jesuu. Tsí ntaú'vi ñá Jesuu, tsí un ntíí ntíí ña'a sán ne, ncho kini ká ña tú'ún é kanakuā'a Jesuu ña. ¹⁹Ntá tsi dā kuáa ne, Jesuu ni ña ntini'i ñá né, ntāka ña ñuú Jerusaleen.

É kuinti'xe ko Xuva kō

(Mt. 21:20-22)

²⁰Utén san ne, dā ntíko kōo xtúku ña ni ña ntini'i ñá ne, ítā nti'xin ña mí ntitsi tun ígū san. Iní ña tsí xi'i díí kue'en, un tsi nte dítsin i.

²¹Kidáá ne, nánū'ú Pedrú san ini ña é kākā'an Jēsuú ne, kaka'an ña:

—Un kaa, Mastru. Diví tun ígū san é ká'an ntée nto i ne, e xi'i díí —ka'an ña.

²²Kaka'an Jēsuu ni ña:

—Kuinti'xe nto Xuva kō. ²³Nuu é ntaā i é kākā'án u ni nto: tē xoó ka'an í ni xūku sá'a: “Kué'en dá'an vé, na kō'xón nuun mé'ñu ntute ñu'u kán”, né, te kaniñ nima ñá kakuinti'xe ña é kuān koo kuvi ne, kuān koo kuvi nti'xe. ²⁴Dukuān ne, kaka'án u ni ntō: nee iña é kákan ntó nta'a Xuva kō da ntáka'an ntá'vi nto ne, kuinti'xe nto tsí ni'i ntó ne, ní'i nti'xe nto. ²⁵Dā ntáka'an ntá'vi nto ne, te ió xoo é kanāa núu ni'i ntō ne, kada ka'nu ini nto ni ña vata koo é Xuva kō, ñá tuví e dukún

kān, kada ka'nu iní ña ni nto kuētsí nto di. ²⁶Tsí tē ña kada ka'nú ini nto ni tā'an nto kuētsi ña ne, nté Xuva kō, ña tuví e dukún kān, ña kada ka'nú ini ña ni nto kuētsí nto di —ka'an Jēsuu.

¿Xoó ntu xe'e i itsi é kuān koo vií Jesuu?

(Mt. 21:23-27; Lc. 20:1-8)

²⁷Kidáā né, nāxee xtúku ña ñuu Jerusaleen. Kaika Jesuu ini ukún ka'nu kān né, ikan tsí xee dútu ñá odo nūú nī mastrú leí ni ñatā sán ne, ²⁸ntátsixe'e ña Jēsuu:

—¿Xoó ntu kaka'an i é kuān koo vií nto? ¿Xoó ntu tá'xi i itsi é kuān koo vii nto nuu i sá'a? —ka'an ña.

²⁹Nantíko kōo Jesuu, kaká'an ña: —Xu'ú ne, ntio kó tsixe'e'é ú nto di. Te kúvi ka'an nto é tsixe'e'é ú nto ne, dá ká'an u xoo tá'xi i itsi é kade u.

³⁰¿Xoó ntu xe'é i itsi Juaán san é nakútsi ntute ña ña'a san? ¿O Xuva kō né, o kúdií ña'a ntú san xe'é ña? Ká'an nto vē —ka'an Jēsuu.

³¹Kidáā ne, ntatíin nuu mii ñā:

—Te ká'an o tsí Xuva kō xe'é ña ña itsi ne, ká'an ñā: “¿Nté kui ña ni kuintí'xe nto ña kuan?” koo ka'an ña. ³²¿Nté koo kuvi te ká'an o tsí ña'a san xe'é ña ña itsi? —ka'an ña.

Tsi ntaú'vī ñá ña'a san, tsí un ntíí ntíí ña'a san ntákuinti'xe ña tsí nta'a Xuva kō ni'í ntí'xe Juaán san é kúvi vií ña. ³³Dukuān ne, nantíko kōo ñá, ntáka'an ña:

—Ñá iní nti —ka'an ña.

Kidáā ne, kaka'an Jēsuu:

—Xu'ú ne, ntē ñá ka'an u di xoo tá'xi i itsi é kuān ó kade u —ka'an Jēsuu.

Kuenta iña ña ntáde tsiñu, ña kini ntáa

(Mt. 21:33-46; Lc. 20:9-19)

12 Kidáā né, eni ntu'u Jēsuu ntáa ña nuu i é nañé'ē ñá ña'a san:

—Uun ñatíí ne, í'xi ña xo'o tinti'ō. Ēdí nuu ña xákū ntíkō diñi i. Uvi ítsi éte nuu ña nú xuu ka'nu san mí kādin núu ña tinti'ō sán ne, dā xntítsi tsiñu ña uun vi'í dūkun mí kunū ña é vií kuenta xó'o tinti'ō san.

'Kidáā ne, xe'e ña ñā'a san é na kūntoo taan ña é vií ña kuenta xó'o tinti'ō sán ne, dā kíi ña, kue'len ñá xio ñuu e dóo ikā. ²Xée ntūvi é tñin ña tinti'ó san. Tō'ó i ne, taxnūu ña uun ña'a ña ntáde tsiñu é nā kínakuídó ña é kāduku ntée ña.

³Ntá tsi ña ntáde kuentá san ne, ña ni ntío ña nakué'e ña é kāduku ntée tó'o i. Ē'ní diin ñá ña táxnūu tó'o i san. Nté uun kiti i ña ni xe'e ña é kuní'i ña é kúvi iña tó'o ñā; da mii ntā'a ña kunú'u ña. ⁴Kidáā né, taxnūu xtuku tó'o i san uun ñá'a ka ña ntáde tsiñu san. Ntá tsi ña ntáde kuentá san ne, ntuku kui'i ñá dikí ña táxnūu ña. Dōo dé xení ña ni ñā. ⁵Tō'ó i san ne, taxnūu xtuku ña uun ña'a ká ña. Ntá tsi é'ni kue'len ñá ña. Kidáā ne, ñá te da dii ña ntáde tsiñu san táxnūu ká ña. Iō ñá ne, ē'ní diin ñá ña. Iō ñá ne, ē'ní kue'len ñá ña.

⁶Koó da ūun sá ña ntoo ña: divi i'xá mii ña e dóo kakuinima ña. Kidáā né, taxnūu ña i'xá ña. Kuini ña tsí te kuiko ñū'u ña'a san i'xá ña. ⁷Ntá tsi ña ntáde kuentá san ne, ntánatíin ña: “Ña sá'á ne, i'xa

tó'o ī, ña é nākunteé nta'a i tē xi'i ña. Kiká'ni o ñā ne, kidāā ne, kuvi iña ko un ntí'ī é io iña ñā", ka'an ñā. ⁸Tiñ ñā ñā, da é'ni kue'en ñā ñā, dā ínakuído káva ñā ñā ata xákū san —ka'an Jēsuu.

⁹Kidāā ne, katsixe'e Jēsuu:
—¿Nté koo vii tó'o ī san ve? Mii ñā kī'in ñā ve, ka'ní nti'i ñā ñā ntáde kuenta xó'o tinti'ō san, dá nakué'e ñā tuku ñā'a, ñā é víi kuenta.

¹⁰Ntō'ó ni, ¿vāta nakua'a ntu nto Tú'un Xuva kō? Tsí kaka'an:

Xúu é nāntii ní'ni ñā xntítsi vi'i sán ne,
divi é kūvi xuu núu i.

¹¹Sá'ā dé kú've Xuva kō é kōo ne, ñā tē nté kaa vá'ā ó, kuiní nti. Kuān ó uve na'a nte di'na Tú'un Xuva kō —ka'an Jēsuu.

¹²Ñā tsiñu i sán ne, kūtuni ñā tsí divi kuēnta iña ñā é kāntāa ñā nuu i sá'a. Ntukū nuu iní ñā nté koo víi ñā é tiñ ñā Jesuu. Ntá tsi u'ví ñā ñā'a sán ne, xnuu mii ñā Jēsuu, kué'en ñā.

Katsixe'e ña kuēnta iñá diu'un xōo

(Mt. 22:15-22; Lc. 20:20-26)

¹³Kidāā ne, táxnūu ñā'a san ñā fariseu ni ñā ntántikin rei Heróde san mí tuví Jesuu. Ncho víi ñā vata koo é kā'an Jēsuu nuu i e dóo xii kaa, vata koo é nāni'i itsi ñā nté koo dá'vi ñā ñā dovete. ¹⁴Xée ñā mí tuví Jesuú ne, ntáka'an ñā ni ñā:

—Mastru, iní nti tsí kaka'an nto é nuu é ntaā i. Iní nti tsí dadii tsi kaiko ñu'u ntō un ntií ntií ñā'a, dadii tsi kade nto ni ñā, kuān te nta'ví ñā, kuān te kuika ñā. Kanañ'e ntó nti é nuu é ntaā í vata

ō xtúvī Xuva ko iñá nti. ¿Vá'á ntu ō é ntá'vi ō diu'un xōo san nta'a ñā tsiñu i san, ō ñā'a, te kuiní nto? ¿Ntá'vi ntu ō né, ō ñā ntá'vi ō? —ka'an ñā, tsixe'e ñā ñā.

¹⁵Jesuú ne, kūtuni ñā tsí da ntaéni dikí ñā ñā. Kaka'an ñā ni ñā:
—¿Nté kui ntaíto nteé ntu nto ko? Tā'xi nto uun diu'un kui'xín san, na kōto nteé u —ka'an ñā.

¹⁶Xé'e ñā ñā ne, da tsixe'e Jēsuu ñā:

—¿Xoó ntu dikí i é ntéé diu'un sá'a? ¿Xoó ntu divi í e nteé na'a? —ka'an ñā.

—Díkī Césa ni divi ñā —ka'an ñā.

¹⁷Kidāā ne, kaka'an Jēsuu ni ñā:
—Vá'a ō é nakué'e o ntá'a ñā tsiñu na'nu i nee iña é kāduku ntée ñā ne, vá'a ō é nakué'e o nta'a Xuva kō nee iña é kāduku ntée ñā di —ka'an ñā.

Koó dā kúdu'va ñā'a san e dóo ini Jesuu nté koo nantiko koó ñā é káka'an ñā.

Nantíko kōo Jesuu e tsixe'e ña saduceú san

(Mt. 22:23-33; Lc. 20:27-40)

¹⁸Xéé ñā saduceú san di. Ñā sá'á ne, ñā tē ntákuinti'xe ñā tē ntántoto ñā xi'í san. Da ntaéni dikí ñā Jesuu, ntáka'an ñā:

¹⁹—Mastrú, uve na'a mí kakā'an Muísee nté koo víi o tē xi'í ení kō. Tē xi'í ñā ne, ítuví mii ñadi'í ñā ne, ñā ni xío i'xá ñā ne, nātánta'a ení ñā ni ñadi'í kíí san vata koo é na kōo i'xá ñā iña ení ñā. ²⁰Uun ito ne, xío ū'xe ení ñā. I'xá nuu í san ne, tānta'a ñā. Dā xi'í ñā ne, váta kōó i'xá ñā. ²¹Ení ñā, ñā é kuvi ūví san ne, tanta'a ñā ni ñadi'í kíí san. Dā

xí'í ñá ði ne, váta kōó i'xá ña. Ení ña, ña é kuvi ūní san ne, kuan tsi ō kúvi ni ñá ði. ²²Kidáa ne, é un é un ña tánta'a ña ni ñadī'í san. Dā kúvi ne, xí'í ña ntī'í ū'xe ñá'a ña ne, nté uun i'xá ña ña ni xío. Kidáa ne, xí'í ñadī'í kíí san ði. ²³Tē ntóto ña xí'í san ne, ¿xooó ntu ñadī'í i kuvi ña? Tsí un ntī'í ña u'xe ñá'a san e tánta'a ña ni ñá —ka'an ña.

²⁴Dá kakā'an Jesúsú ni ña:

—Ñá vā'á ō e ntādē kuení nto, tsi ñá ini nto nté o uve na'a Tú'un Xuva kō ne, ñá ini nto tsi dóo io é víi Xuva kō. ²⁵Dá ntóto ña xí'í san ne, ñá nātánta'a ká ñatī'í san. Ña xoxó ka é ku'élé i itsi é tanta'a ñadī'í san ði. Tsí kuntoo ña vatā ó ntántoo ánjē san e dukún kán. ²⁶Kuenta iña i e ntóto ña xí'í san ne, ¿vāta nakua'a ntu nto tutu e xtúví Muiseé san, mí uve na'a iña xuku é kai'xi? Ikan kākā'an Xúva ko ni Muisee: “Xú'ú ne, Xuva uvata ika nto Ābraan ni Ísaa ni Jácoo”, ka'an ña. ²⁷Xuva kō ne, ñá te Xuvā ñá xí'í san, tsí Xuvā ñá ntantíto san. Dukuān né, kūdii dovete ntákuinti'xe nto —ka'an Jesúsú.

Tū'un é díí ka ka'nu

(Mt. 22:34-40)

²⁸Xée ūun mastrú leí ne, tēkú ña é kākā'an Jesúsú ni ñá saduceú san. Īní ña tsi dóo vā'á ó kākā'an Jesúsú é kanantiko koó ña. Tsixe'ē mastrú leí san ði:

—¿Neé ntu tú'un e tá'xi Xuva kō é díí ka ka'nu é kāda ntaa o? —ka'an ñá, tsixe'e ñá.

²⁹Nantíko kōó Jesúsú, kaká'an ña:

—É kuvi ūun sán ne: “Kiní nto, ña Israee: uun tsi Xuva kō e dóo ka'nu

ñá. ³⁰Kuinima ntó Xuva ko kaniī nima ntó, kaniī é tduiña nto, kaniī ū'xen ðiki nto. Nīī ku'ē'en ini nto kunuu ini ntó ña.” ³¹É kuvi ūví san ne: “Kuinima ntó ta'an nto vata tsi ó kakuinima ntó kúñu mii ntó.” Ña túví ká xtuku é kadā kú've é vata kaa sá'a —ka'an Jesúsú.

³²Kakā'an mastrú leí san:

—Ntāa ntī'xe, Mastru. Nuú é ntaā i é kākā'an nto, tsi ūun tsi Xuva kō. Xoxó ka xtúku Xuva kō, tsí mii tsi ñá. ³³Na kuinima kó ña kaniī nima kó, kaniī ū'xen ðiki ko, niī ku'ē'en ini kō ne, na kuinima kó ta'an ko vata tsi ó kakuinima kó kúñu mii kō. Tē kada ntaa o sá'a ne, díí ka kaidiá'vi é un ntií ntií doméni é ká'mi o nú nāa kan iña Xuva ko, o da nēé ka doméni é ku'élé o ñá —ka'an ña.

³⁴Iní Jesúsú tsi dóo vā'á ó nantiko koó ña ne, kākā'an ñá ni ñá:

—Ñá ika tsi túví nto mí kadē kú've Xuva kō —ka'an ña.

Kidáa ne, nté uun xoxo ni tsixe'e ká i Jesúsú.

¿Xooó ntu i'xá nti'xe i Cristu?

(Mt. 22:41-46; Lc. 20:41-44)

³⁵Dá kanakuā'a ká Jesúsú ña'a san má ūkún ka'nu kán né, kākā'an ñá ni ñá:

—¿Nté kui ntáka'an ntu mastrú leí san tsí ña é taxnuu Xuva kō é kuvi ña Cristú ne, i'xa ika rei Dāvii ña?

³⁶Tsí nte dí'na kākā'an Dāvii san vata ō nañé'e Espiritú Sántú san ña:

Kakā'an Xúva ko ni Tó'ō ko:

“Kutúvín ðiñi kua'a ko

da nté kūvi tsoo ú ña

ntaínchu'vi ō nú xē'e o”, ka'an Xúva kō,

ka'an Dávii. ³⁷¿Nté ò ntu é Cristú san ne, i'xá ika Dávii kúvi ña? Tsí mii Dávii san kaka'an ñá tsi Tó'o ñā kúvi ña —ka'an Jéssuu.

Ñá te da dii ña'á san dóo xkúntee iní ña é kīni ña tú'un é kākā'an Jéssuu.

Katsi'i kuétsi Jéssuu mastrú lei san

(Mt. 23:1-36; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

³⁸Jesú ne, dá kanakuā'a ña ña'a sán ne, kaka'an ña:

—Koto xnto mastrú lei, ñá e dóo na'nu ncho víi san. Dōó xkuntée iní ña du'nu nani da ntaíka ña itsi kán. Dōó ntio ña é kuiko ñu'u ñā'a san ña, é kā'an ñá ntiusi ní ña núu ña'a san nu á'ví kán. ³⁹Má ūkún kán dí ne, dōó ntio ña é kuntōo ña nte nuu i kan. Tē xee ñá viko sán ne, dōó ntio ña é nī'i kuntoó ña mī'i e díi ka vā'á o. ⁴⁰Ntaéni ntá'vi ña ñadī'i kii san vata koo é naki'i ña un tsi nte ví'i ña. Dōó na'a ntáka'an ntā'ví ña, vata koo é kadā kuení ña'a san tsi dóo va'á ña'a ña. Ntá tsi ña sá'á ne, díi ka kue'e ní'i ña é nto'o ña nta'a Xuva kō —ka'an ña.

Kuenta iña diu'un é xē'é ñadī'i kii san

(Lc. 21:1-4)

⁴¹Tuví Jesuu má ūkún kán ne, tuví nteē ña etún diu'un mí ntátsu'un ña'a san. Kaito ntee ña nté o de ña'a san é ntátsu'un ña diu'un. Īni ña tsí ña kuiká san ne, ñá tē nté kaa diu'un ntáxe'e ña. ⁴²Kidāā ne, vé'xi uun ñadī'i kii san ne, xnū ña uvi kúdii á diu'un kuetsí san e dóo xuvi nuu á'vi. ⁴³Kidāā né, kána Jesuu ña ntiní'i ñā ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Nuu é ntaā i é kākā'an u ni ntō: Tsí ñadī'i kii sá'á ne, díi ka nuu á'vi é xē'é ña é ūn ntíi ntíi ña nguii san e ntátsu'un ña diu'un ña ini etún san. ⁴⁴Tsí ña nguii sán ne, dōó ió iña ñá ne, kúdii diu'un é kántoo e ntáxe'e ña. Ntá tsi ñadī'i kii san ne, kuān té ña te neé ió iña ñá ne, ñā kué'en ini ña xe'é ña un ntí'i é ió iña ña —ka'an Jéssuu.

Kaka'an Jéssuu tsí nantatsin xúkūn ka'nu san

(Mt. 24:1-2; Lc. 21:5-6)

13 Dā ntáka Jesuu má ūkún ka'nu kán ne, kaka'an úun ña ntini'i ñā:

—iUn kaa díi xuú san, Mastru! iÑá te da kúdi! iXúkún san di! iÑá tē nté kaa vā'á o! —ka'an ña.

²Kaka'an Jéssuu:

—Koto vā'a nto xúkūn e dóo vā'á ó san, é ña te da kúdi. Ntá tsi vé'xi ntuvi é nantatsin kue'en. Nté uun ká xuu ña kodo nti'i tá'ān ka kidaā —ka'an ña.

Kaka'an Jéssuu nté koo kuvi di'na dá ntī'i ñuxivi

(Mt. 24:3-28; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³Dā itúvi Jesuu tī'i i é nani Ōlivú ne, dōó dīto tuví xúkūn san. Pedru, Sántiau, Juan, ni Andréé ne, xée ētsin ña nuu Jéssuu, ntáka'an xu'ú ña ni ña, tsixe'e ña ñā:

⁴—Ká'an nto vē amá kuān koo kuvi é kākā'an nto. ¿Neé ntu nuu i é tā'xi Xúva kō é na kūtuní nti tē xee úra i é kúvi? —ka'an ñá, tsixe'e ñā.

⁵Kidāā né, eni ntu'u Jéssuu kaká'an ñá ni ñā:

—Kuenta tsí víi nto é ña kaní nta'vi nté uun ña'a san nto. ⁶Tsi

dóo titín ña'a ki'xi ña é vata te xū'ú ne, ká'an ñā: “Xu'u é Cristú u”, koo ka'an ñā. Dóo titín ña'a san kaní nta'ví ña ñā.

⁷Tē kútuni nto tsí kakuvi du'xēn da ntátekú nto tsi ntáka'an ñá'a san iña du'xén ne, ñá ku u'ví nto. Tsi kuétsi é kuān koo kuvi, ntá tsi vata xee tá'an ntuvi é ntí'i ñuxiví sa. ⁸Tsí uun ñuú san ne, nāá ni tūku ñuu. Uun reí ne, naā ñá ni tūku reí san. Dóo ki'in itsi ñuú san ne, táān; kutama ñá'a sán di. Tē kúvi sá'ā né, dā ve nuu i é iñi ntu'u é ntó'o ña'a, ña ntoo ñuxiví sa.

⁹Ntō'ó ne, kuenta tsí víi nto. Tsí ña'a sán ne, ntada ña nto kuenta ntá'a ña tsiñu i sán ne, ka'ní diin ñá nto má vi'i mi ntánataká nuu ña Israeé san. Nuú ña tsiñu na'nu i, nuu reí san kuntāñí me'ñū ntó di vata koo é ká'an nto nté kui ntántikin ntó ko. ¹⁰Di'na dá ntí'i ñuxiví sa ne, kí'in ñā'a, kíka'an ntódo ña tú'ūn va'á san dá kaniñ ká'nu ñuxiví san. ¹¹Te tñin ña nto ne, ntada ña nto kuenta ntá'a ña tsiñu i sán ne, ñá ku kadā kuení nto nté koo ka'an nto. Tsí ta'xi Xuva kō é ká'an ntó tē xee úra i é ká'an nto. Ñá te kene mii ntō é ká'an nto, tsí Espiritū Sántū san ta'xi ña tú'ūn é ká'an nto. ¹²Kidāá né, ñatí san ne, ntada ña ení mii ña kuēnta ntá'a ña tsiñu i é ka'ní ñá ñā. Uva i'xá san ne, ntada ña i'xá ña kuenta ntá'a ña di. I'xá san ne, tsi'i kuétsi uva i ni di'i i ne, ntada ña kuenta ntá'a ña tsiñu i di é ka'ní ñá ñā. ¹³Ñá ntōo kue'en ñá'a san nto, ntá tsi tē xoo é ña xtuví mii i é kuinti'xe i kó dā nté ntí'i ntuvi iña ñá ne, nakáku ña.

¹⁴Tē ñni nto tsi é ntitsi nuu i é kīni kaa san má ūkún ka'nu kán mí'i é dóo

xii kaa ne, ntō'o é ntoo nto ñuú Judeá ne, kunu nto kue'en ntó, kukūntoó xu'ú ntó ata uku kan. ¹⁵Tē xoó ña'a tuví da'na ña ata vi'i ña kan kídaā ne, ñá ku ntí'ví ña má vi'i kán e kínakí'i ña iña ñā. ¹⁶Tē xoó ña'a nuu ña matú ña kán ne, ñá ku nū'u ña e kínantúku ña kutuun ña é kí'in nili ñā. ¹⁷iNtá'vi ide ñádí'i, ña é ñū'u i'xá i kídaā! ¹⁸Kákan nto nta'a Xuva kō é ña kuan kōo kúvi dá ntūvi ví'xin. ¹⁹Tsi kídaā né, un vá'a tsi nto'o ña'a. Un tsi nte dá de kú'vé Xuva ko ñuxiví sa ne, vata ntó'o ñā'a san vata koo nto'o ña ntuvi tsikan. Ntē ña kuan koo ntó'o xtuku ña'a san é kuān koo nto'o ñā. ²⁰Tē dí ña ni dé kú'vé Xuva kō é ntudutsi ntūvi tsikán ne, nté uun ña'a ña nakáku ñā. Ntá tsi ntadutsi ña ntuvi tsikan kuenta iña ña'a san, ña e dóo kakuinima Xúva kō, ña é nakaxnúu ña é kūvi i'xá ñā.

²¹Kidāá né, tē xoó ka'an í ni ntō: “iKoto nto! ilkán tuví Cristu!”, ne, ñá ku kuinti'xe nto é káka'an ñá naa Xuva ko. ²²Tsí iō ñá'a, ña é kí'xi kídaā ne, ká'an ñā é Cristu ñā. Ká'an ñā tsí kaka'an ñá naa Xuva ko. Víi ña nuu i e dóo na'nu ne, víi ña nuu i e dóo va'a. Ntá tsi da ntaéni nta'ví ña ña'a san. Tē dí kuvi víi ña ne, un tsi nte ña nakaxnúu Xuva kō kaní nta'ví ña ñā. ²³Kuenta tsí víi nto. Dukuān é di'na kaka'án u ni nto ūn ntí' ntí' nuu i sá'ā nté koo kúvi.

Kaka'an Jéssu tsí nainu xtúku ña ñuxiví a

(Mt. 24:29-35,42,44; Lc. 21:25-36)

²⁴Kidāá ne, rkontúvi e dóo nto'o ña'a, ña ntoo ñuxiví a ne, kuneé ngántii, kuneé xoo. ²⁵Kó'xo kīmi é ūve e dukún kán dí ne, kantá nuu e

dukún kán. ²⁶Xu'u é vëxkúvi ú ñatíí ne, nainú u me'ñú vikó san. Kidáá ne, un ntíí ntíí ña'a san kiní ña tsi dóo ka'nu ú ne, dóo ió ko é víi u é un ntí'í. ²⁷Kidáá né, taxnúu u ánjē é nākuido ña un ntíí ntíí ña'a, ña é nākaxnúu u. Dā mí'í ká ñuxiví sa mí ntoo ña un tsi nte e dukún kán nakuido ánjē san ña.

²⁸Koto nto nté o de tun ígū san. Te ūte nta'a i é da ve kantika xúku í ne, ini o tsí dokó sa xee ntuví ka'ni san. ²⁹Kuan kōo dí, tē ntaíní nto tsi é kakūvi un ntíí ntíí nuu i sá'ā é kākā'án u ni ntō vevíí ne, kutuni nto tsi dóko sá xee ntúví é nainú u ñuxiví a. ³⁰Átā xi'í xnto túvi u. Nuú é ntaā i é kākā'án u ni ntō, tsí kuntaa é un ntí'í é kākā'án u ni nto dí'na dá ntí'í ntuví iña ñá ntoo ñuxiví sa vevíí. ³¹Kuān te ntí'í ñuxiví sa nī e dukún kán ne, ntá tsi tú'ún é kākā'án u ni ntō ne, ña ntí'í.

³²Ntá tsi xoxó ini í nee ntúvi o neé ura kúntaa é kākā'án u; nté uun ánjē, ña ntoo e dukún kan, nté xu'u é vëxkúvi ú ñatíí ne, ñá iní u; mii tsi Uvā ko é ini ña.

³³Dukuān ne, koto vá'a nto. Na kōo tú've nto, tsi ñá ini nto amá xee ntúvi tsikan. ³⁴Sá'ā né, vata kaa uun ñatíí, ña é tūví tu've e dóo ika kī'in ñá, ne, xtuví ñá vi'í ña nta'a ña ntáde tsiñu iña ña. Ká'an ña nī é un é un ña ntáde tsiñu iña ña nté koo víí ña ne, xtuví ñá uun ña'a, ña é kōto xi'í ña. ³⁵Ntō'ó ne, koto vá'a nto dí, tsí ñá ini nto neé ura naínú u: tē kuaa va'á ne, o dava ñūu, o ura í tē kána lí'xi, o tē tuví va'a.

³⁶Tē ntákidi dúkuan ntō ne, da néé iní ntó nainú u. ³⁷Ntá tsi nuu i é kākā'án u ni ntō ne, kaka'án u ni ūn

ntíí ntíí ña'a san: iKuntitō nto! iÑá kū xkúkidi naá nto! —ka'an Jesús.

Ntukū nuu iní ña'a san nté koo ka'ni ña Jesuu

(Mt. 26:1-5; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

14 Kakunaá ka uvi ntúvi dá xēe viko da ntánaka'an ña nté o nakáku Xuva kō ña Israeé san ñuú Egtō. Kidáá ne, ñá ká'xi ña tañú'ū é kadāka ú'xen iā. Tō'ó dutu ní mastrú leí san ne, ntukū nuu iní ña nté koo víí ña é diin diin tsi tñin ña Jesuu é ka'ni ñá ña. ²Ntatíin mii ñá:

—Ña tñin o ña ntúvi viko san, vata koo é ña kudíin ña'a san —ka'an ña.

Uun ñadí'í da'ví ña cho'o vídin díki Jesús

(Mt. 26:6-13; Jn. 12:1-8)

³Tuví Jesuu ñuú Betania nú vi'í Símuun, ña é nako'xo kúñu í kídaā. Dá ntōo ña, ntaé'xi ña ne, xée uun ñadí'í, ni'í ña uun xuxu e kúvi xuu mí nuu cho'o vídin e dóo nuu á'vi. Ta'vi ña xu'ū i ne, dá'vī ntí'í ña cho'o vídin san díki Jesús. ⁴Dā iní ña ntoo sán ne, dóo dutsi kuiní ña. Ntatíin mii ñá:

—¿Nté kui natívi ntú ña cho'o vídin sa? ⁵Dií ka vá'ā ó tē dí ni nadiko ña ne, ní'í ña te ūní sientu, dá kué'ē ña ña ntā'vi —ka'an ña.

Dōo dutsi kuiní ña ni ñadí'í san.

⁶Ntá tsi Jesuú ne, kaka'an ña:

—Koo mii nto ñá. ¿Nté kui ntánatekū du'xen ntu nto ña? Dōo vá'ā ó de ña nī ko. ⁷Nguentúvi ntoo ni'í nto ña ntā'ví san ne, amá ntio nto ne, kuvi xntii nto ñá. Ntá tsi xu'ú ne, ña ná'ā ká kutúví u ni ntō. ⁸Ñadí'í sa'á ne, íde ña é kúvi víí ña.

Dá'vi ñā kó cho'o vîdín san di'na dá kuntu'xi u. ⁹Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntō: Dā mí'i ká k'i'in ñá'a é kika'an ntódo ña tú'ūn va'á san iña Xuva ko dá kaniñ nūxivi' sa ne, ká'an ñā é kuān nte vá'á o dé ñadī'í san nī kó ne, naka'an ñā'a san ña.

Dā diko Júdā san Jéssu

(Mt. 26:14-16; Lc. 22:3-6)

¹⁰Uun ña ntini'i Jéssu, ñá nani Júda Scārioté ne, kué'en ñā mí ntōo tó'o dutú san ne, tíin ña ni ñā nté koo víi ñā é diko ña Jéssu. ¹¹Dā téku tó'o dutú san é kākā'an Júdā né, dóo diní ña. Xé'e ñā xu'u ña e ntá'vi ña ña te kuvi víi ña. Júdā sán ne, ntukū nuu iní ña nté koo víi ña é diko ña Jéssu.

Dā é'xi Jesuu ni ña ntini'i ñā

(Mt. 26:17-29; Lc. 22:7-23;

Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

¹²Kidāā ne, xée ntūvi é kii viko da ka'xi ña tañú'u é ña kadáka u'xen iā, ntuvi da ntaé'ni ña i'xá le'ntú san é kākā'xi ña iña vikó san. Ntáka'an ñā ntini'i Jéssu ni ña:

—¿Mí'i ntū ntio nto é kikavá'a nti é kākā'xi o vikó san? —ka'an ñā, tsixe'e ñā.

¹³Kidāā né, teé tsiñu Jesuu úvi ñá'a, ña ntini'i ñā ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Kue'en ntó má ñūú san. Tē xee ntó ikān ne, ta'án nto uun ñatíí, ña ni'i xoó ntute sán ne, kuntikin ntó ña. ¹⁴Neé vi'i mí kī'ví ña ne, ká'an nto nī tó'o ví'i san: “Kaka'an Mástrú nti: ¿Mí'i ntū má vi'i kuntōo ntí ni ña ntini'i nti é kākā'xi nti iña vikó san?”, koo ka'an nto. ¹⁵Kidāā né, nañ'e ñá nto uun má vi'i ká'nu

iní vi'i dūkún san. É iō tu've. Ikān ne, kavá'a nto é kākā'xi o iña vikó san —ka'an Jéssu.

¹⁶Kué'en ña ntini'i ñā ne, xée ña ñūú Jerusalem. Nāni'i nti'xe ñá vatā ó kaka'an Jéssu ne, ikān de vá'a ña é kākā'xi ña.

¹⁷Dā kuāā ne, xée Jéssu ni uxuvi ñá'a ña ntini'i ñā. ¹⁸Dā intóo ña ntaé'xi ñá ne, kaka'an Jéssu ni ña: —Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntō: Uun ña'a nto, ña é kaé'xi dadíi nto nī kó vevíi ne, diko ntō ko —ka'an Jéssu.

¹⁹Kūnta'xa iní ña ntini'i ñā kídaā ne, é un é un ña tsixe'e ña Jéssu: —¿Vá xu'ú ntu u? —ka'an ñā, tsixe'e ñā.

²⁰Kaka'an Jéssu ni ña:

—Uxúvi ñā'a nto ntaé'xi dadíi nto nī ko. Uun tsi ko'o kaexnúu ú nī ña dikó ko. ²¹Tsí xu'u é vēxkúvi ú ñatíí ne, kuntaá vata tsí ó uve na'a nte dí'na. Ntá tsi nta'vi idé ña sá'á, ña dikó ko. Díí ka vá'á ó tē dí' ña ni káku ña —ka'an Jéssu.

²²Dā ntaé'xi ñá ne, kī'i Jesuu tañú'u san. Nakué'e ña sintiá'vi nta'a Xuva kō né, kátsin dava ña tañú'u sán ne, xé'e ña ña ntini'i ñā, kaka'an ña:

—Kí'i nto sá'á, tsi kúnū ko —ka'an ña.

²³Kidāā né, kī'i ña e'xin é ñū'u ntute tinti'o. Di'na nakué'e ña sintiá'vi nta'a Xuva kō né, dā xe'é ña é kō'o un ntíí ntíí ña ntini'i ñā.

²⁴Kaka'an Jéssu ni ña:

—Sá'á é niñí ko é káti ú kuenta iña ñá te da dí' ñá'a san, vata ó xtúvi Xuva kō da tá'xi ña xu'u ña kuenta iña núu i é xée é vii ña.

²⁵Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntō:

Ña kó'ō ká u ntute tinti'ó san da nté ntúvi é k'ō'o ú ntute tinti'o xeé san mí kadē kú've Xuva kō —ka'an Jesús.

Kaka'an Jesús tsí ka'án Pedru é ñá ini ñá ña

(Mt. 26:30-35; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

²⁶Dā kúvi íta ña nchu'un Xúva kō ne, ku'éen ña úun tí'i i é nani Ōlívú. ²⁷Ikān ne, kaka'an Jesús ni ña ntiní'i ñā:

—Un ntíí ntíí ntó xtuví mii ntó ko ve, vata tsí ó uve na'a kaka'an: “Ka'ní u paxtú san ne, da mí'i ká kunu á le'ntú san”, ka'an. ²⁸Ntá tsi tē ntóto xtuku ú ne, di'na ú kí'ín ú ñúú Galilea é ñá ñá ntō —ka'an ña.

²⁹Kaka'án Pedru ni ña:

—Kuān te un ntíí ntíí ñá xtuví mii ña nto, xu'ú ne, ñá xtuví mii ú nto —ka'an ña.

³⁰Kaka'an Jesús ni ña:

—Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ō: Niñú sá'a, di'na dá kāna lí'xī san uvi íto ne, úni íto ka'an tsí ña inín ko —ka'an Jesús.

³¹Dā díí díí ka ntii kaka'án Pedru:

—iÑa'á ni san! Kuān te kuví u ni ntō ne, ñá ká'án u é ñá iní ú nto —ka'an ña.

Kuan ō ka'an un ntíí ntíí ña ntiní'i ñā dí.

Kaka'an ntâ'ví Jesuu má utun Getsemānii

(Mt. 26:36-46; Lc. 22:39-46)

³²Kué'en Jēsuu ni ña ntiní'i ñā uun itsi é nani Getsemānii. Kaka'an ña:

—Kuntoo nto i'a, nii dukuan na kí'ín u da'a kān, kík'a'an ntâ'ví u —ka'an ña.

³³Da mii tsí Pedru, Sántiau ní Juaán san kue'en ní'i ña. Kidáā né, dōo u'vi kakúvi nima Jēsuu; dōo kúnta'xa iní ña. ³⁴Kaka'an ñá ni ñā: —Vevíí ntika nimá ko dontíni.

Dóko sá kúvi ú donta'xa. Kuntōo nto i'a ne, ñá ku xkukídi nto —ka'an ña.

³⁵Kué'ēn ká Jesuu ún siin ne, nákūtínteí ña ñu'u kān. Íkan ña nta'a Xuva ko te kúvi ne, ña kóo ura í e dóo nto'o ña. ³⁶Kaka'an ña: —Uvā, uva mií ko, kuví vií nto un ntí'í. Tā'xi nto é ña kuan kōo ntó'o ko. Ntá tsi ña te vata kaa é ntio mii ko, tsí vata kaa é ntio mii nto —ka'an ña. ³⁷Nāxee ña mí ntoo ña uni ñá'a san ne, ntákidi ña. Kidáā ne, kaka'an ñá ní Pedru:

—Simuun Pedru, ¿nté kui kakidin ntun? ¿Nté uun ura ñá ni kutíin ntun kuntitón ní ko? ³⁸Kuntitō xnto. Kákan nto nta'a Xuva kō é ña kó'xo nto nuu i é kīni kaa. Kuān te ntío nto é vií nto é vā'á ne, ña kúvi, tsí e kuíni kúñu ntō é vií nto é kīni kaa —ka'an Jesús ni ña.

³⁹Kué'en xtúku Jesuu, kúka'an ntâ'ví ña ni Xuva kō né, kuan tsí ó kaka'an ñá vata tsí ó kaka'an ña dá kā'an dí'na ña. ⁴⁰Dā náxee xtúku ña ne, ntákidi xtúku ña, tsi dóo taví ñá ma'na. Ñá ni kutūni ini ña nté koo ka'an ñá ni Jēsuu. ⁴¹É kúvi uni íto kue'en Jēsuu, kúka'an ntâ'ví ña, ne, dá náxee xtúku ña ne, kaka'an ña:

—¿Ntákidi dúkuan ntu ntō? ¿Ntoo da'na ntu nto dí? Xée ō tsí kukídi nto ve, tsí e xée ūra i é ntuví ú kuenta ntá'a ña kini ntáa, ñá u é vēxkúvi ú ñatíi. ⁴²Nakuntāñí nto, kí'ín o vē, tsí e vé'xi ña dikó ko —ka'an ña.

Dā t̄iin ña Jesuu*(Mt. 26:47-56; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)*

⁴³Dá kakā'an dūkuan Jesuú ne, xéē Júdā, uun ña'a ñá uxuvi ñá'a ña ntini'i ñā. Ñá te da dii ñá'a san nteka ña. Odo ñā káa, odo ña ütun. Tō'ó dutú nī mastrú leí nī ñatā sán ne, taxnúu ña ña'a san. ⁴⁴Júdā sán ne, nté dī'na t̄iin ña nī tó'ó dutú san:

—Xoó ña'a é k̄ax'í ú xu'u i ne, é divi ñā. T̄iin nto ña, kunteka vá'a nto ña —ka'an ña.

⁴⁵Dā xee Júdā sán ne, ura tsí i kué'en ñā mí ntitsí Jesuu, ká'an ñá ni ñā:

—iMastru! —ka'an ña.

Ē'xí ña xu'u Jesuu. ⁴⁶Kidāā né, t̄iin ña'a san Jésuu.

⁴⁷Ntá tsi uun ña'a ña ntitsí etsin ne, tāvā ña káa ñā, da é'nte tu'un ña lo'xo ñá kade tsiñu iña tó'ó dutú san. ⁴⁸Jesuú ne, kaka'an ñá ni ün ntíí nt̄í ña'a san:

—¿Nté kuān ntu ódo nto káa ni ütun é vext̄in nto ko? ¿Vá ña du'u ntú u?

⁴⁹Nguentúvi itíví ú ni ntō má ūkún kan, kanakuā'a ú nto ne, ña ni t̄iin nto ko. Ntá tsi kuān koo kuvi vata koo é k̄intaa é ūve na'a Tú'un Xuva kō —ka'an ña.

⁵⁰Kidāā ne, un ntíí nt̄í ña ntini'i Jésuú ne, xtuví mii ña ña, ínu ña.

Na t̄íí, na ínu

⁵¹Uun na t̄íí kuetsí sá ne, ntik̄in ná Jesuu. Da mii doo kui'xín katinúu na. T̄iin ña na ne, ⁵²dá xtuví mii na dóo na. Koó da kant̄íí na ínu na.

Tuví Jesuu ntá'a tó'ó dutu*(Mt. 26:57-68; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)*

⁵³Íntēka ña Jesuu mí tuví dutu ñá odo nūu iña ñá Israee. Nātaká

nuu un ntíí nt̄í tó'ó dutu ni ñáta nī mastrú leí san. ⁵⁴Pedru ne, íntikin íka ña Jesuu ún tsi da nté xee ña nú vi'í dutu ñá odo nūu san. Ítūví Pedru ni ña ntáde tsiñu iña dutu ñá odo nūu san nu kí'í k̄an mí ntátuní ña nchú'un k̄an.

⁵⁵Tō'ó dutú san ni ün ntíí nt̄í ña tsiñu i ne, ntántukū nuu iní ña nēe é tsi'í kuetsí ña Jesuu, vata koo é na kuví ña, ntá tsi ña ni ní'í ña. ⁵⁶Ñá te da dii ña'a da'ví ña ña dovete, ntá tsi ña ni kudad̄í e ntáka'an ñá ni ña nguui san. ⁵⁷Iō ñá nakuntāñī ña é dā'ví ña dovete Jesuu, kaka'an ña:

⁵⁸—Tēkú nti é k̄aka'an Jésuú ne: “Nakatsín u xúkun ka'nu sa é de vá'a ña'a san. Tē kúvi uni ntúvi ne, naxntitsí u túku xukun é ña te ña'a kada vá'a ña”, ka'an kú ña —ka'an ñá'a san.

⁵⁹Ntá tsi ña ni kudad̄í ña é un ntí'í e ntáka'an ña.

⁶⁰Kidāā ne, nákuntitsí dutu ñá odo nūu san mé'ñū ña'a sán ne, kaka'an ñá ni Jēsuu:

—¿Ña kuvi ntu nantiko koon é kuan ō ntáka'an ña'a sa íña o? —ka'an ñá, tsixe'e ñā.

⁶¹Ntá tsi Jesuú ne, diin diin tsi katúvi ña. Nté uun tú'un ña ni ká'an ña. Kaka'an xtúku dutu ñá odo nūu san:

—¿Vá divin ntun é Cristu? ¿I'xá Xuva ntu ko ō? —ka'an ñá, tsixe'e ñā.

⁶²—Diví u —ka'an Jésuu—. Kiní nto ko, xu'u é v̄exkúvi ú ñat̄ii, é kutúví u diñi kua'a Uvā ko, ña dóo ka'nu san. Kiní nto ko te nainu u mé'ñū viko san di —ka'an Jésuu.

⁶³Dutu ñá odo nūu san ne, k̄udiin ña é kuān ó kaka'an Jésuu. K̄atsin diin ña dú'nu ñá ne, kaka'an ña:

—Ñá vādá ntio ká ko ña'a, ña é tsi'i kuétsi ña sá'a. ⁶⁴É tēkú nto é kuān nte kini o kaka'an ña tsí I'xá mii Xuva ko ña ne, ¿nté o ntádé kuení ntu nto? —ka'an ñá, tsixe'e ña ña'a san.

Un ntíí ntíí ña'a sán ne, ntáka'an ña tsí kantio é kūví Jesuu.

⁶⁵Iō ñá ne, t'í'vi díí ña Jesuu. Ēdí nuu ña doo ntuxnúu ña ne, da é'ni ña ña, ntáka'an ña:

—iKa'an ve xoo é'ni i o! —ka'an ña.

Un tsi nte ña ntáde kuenta xúkūn sán ne, xē'e nuu ña nuu Jesúsú dí.

Kaka'án Pedru tsi ñá ini ña xoo é Jēsuu

(Mt. 26:69-75; Lc. 22:56-62;

Jn. 18:15-18, 25-27)

⁶⁶Dá tuví dukuān Pedru nu kí'i kán ne, xée ūun ta'nu kade tsiñu iña dutu ñá odo nūu. ⁶⁷Ini tun tsí katuní Pedru nchú'un kán. Kaito nteé tun ña, kaka'án tun:

—Divín né, dadíi kaikan ni Jēsuu, ña vé'xi ñuú Nazaree —ka'án tun.

⁶⁸Ntá tsi Pedrú ne, kaka'an ña:

—Ñá iní u ña; ntē ña katéku ko é kaka'an nto —ka'an ña.

Kidáa ne, kué'en ña xi'i kan. Ura tsí i kána lí'xí san. ⁶⁹Ini ta'nu kade tsiñu iña dutú san ña ne, kaka'án tun ni ña ntāñi:

—Ña sá'á ne, ña ntini'i Jēsuu —ka'án tun.

⁷⁰Kaka'an xtúku Pedru tsí ña'a. Da kū e ví'i ne, kaka'an ña ntāñí san ni Pedru:

—Divín nti'xen é ntini'in Jēsuu. Tsí divín ne, ña ñuú Galilea —ka'an ña.

⁷¹Kidáa né, eni ntu'ū Pedru kaká'an ña:

—Na ta'xi Xuva kō é ntō'o kó tē ña te nuu é ntaā i é kaka'án u ni ntō e ñá iní u xoo é kaka'an nto —ka'an ña.

⁷²Ura tsí i ne, kána xtuku lí'xí san. Kidáa náka'an Pedru nté o ka'an Jēsuu ni ña tsí di'na dá kána lí'xí san uvi ito ne, úni ito ka'án Pedru tsi ñá ini ña xoo é Jēsuu. Dá náka'an ña né, dōo éku ña.

Tuví Jesuu nuu Pílatu

(Mt. 27:1-2, 11-14; Lc. 23:1-5; Jn. 18:28-38)

15 Dā tuví ne, nātáká nuu tó'ō dutú, ni ñata, ni mastrú leí, ni ūn ntíí ntíí ña tsiñu i san, ntatiin ña nté koo víí ña ni Jēsuu. Kidáa né, kí'ní ña Jesúsú ne, dá kue'en ni'i ña ña mí tuví Pilatu. ²Pilatú ne, tsixe'e ña Jēsuu:

—¿Divín ntun é Rei iña ñá Israee? —ka'an ñá, tsixe'e ña.

—Kuān ó vatā ó kaka'an —ka'an Jēsuu.

³Dōo titín nuu i é ntátsi'i kuétsi tó'ō dutú san Jesuu. ⁴Kidáa ne, kaka'an xtúku Pilatu ni Jēsuu:

—¿Ñá ntu kuvi ká'an? Koton tsi ñá te da díi núu i e ntátsi'i kuétsi ña'a san o —ka'an ña.

⁵Koó dā kúdu'va Pilatú san dá ña ni ka'an kué'en tsi Jesuu.

Kaka'an ña é kūví Jesuu

(Mt. 27:15-31; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)

⁶Kuia kuíá dá kaxee víko e náka'an ñá'a san nté o nakáku Xuva kō ña Israee san ñuú Egíto né, vatā xkoó ini Pílatú san ne, kanantíi ñá uun ña'a ña ñu'u kutū san, ntá tsi ña'a san ntaíkan ña xōo ñá'a é ntio ña. ⁷Titín ña'a ñu'u kutu ña viūtun san ntuvi tsikan, tsí naá ña ni ña

tsiñu ī sán ne, ē'ní ña ña'a. Uun ña'a ñā né, Barabaa nani ña. ⁸Ñá te da dii ña'á san xee ña, ntáka'an ñá ni Pilatu té nantii ña uun ña'a ña ñu'u kutu viütun san, vatā ó de ña kuia kuia dá kakuvi viko sāl'a.

⁹Kaka'an Pílatu ni ña'á san:

—¿Ntio ntu nto é nantii ú Rei iña ñá Israeé san? —ka'an ña.

¹⁰Tsi kútuni Pílatu tsi tó'ō dutú san kune'u iní ña ni Jēsuu. Dukuān e ntáda ña ña kuenta ntá'a ña.

¹¹Ntá tsi tó'ō dutú san ne, ntáka'an ñá ni ñā'a san é kā'an ñá ni Pilatu é na nantii ña Barabaá san.

¹²Kaka'an xtúku Pilatu ni ña'á san:

—¿Nté ntu koo vií u ni ña sāl'á kuan, ña e xntánteē ntó Rei iña ñá Israeé? —ka'an ña, tsíxe'e ñā.

¹³Koó da vāntiñi ñā'a san ntáka'an ña:

—iNaxnteē ntó ña ntiká krusi kan! —ka'an ña.

¹⁴Kaka'an Pílatu ni ña:

—¿Nté kui san? ¿Nee ntu kuetsi idé ña sāl'a? —ka'an ña, tsíxe'e ñā.

Ntá tsi dā dií dií ka vāntiñi ñā'a san ntáka'an ña:

—iNaxnteē ntó ña ntiká krusi kan! —ka'an ña.

¹⁵Pílatú san ne, ña ni ntío ña é kūdiin ñā'a san ni ñā, ne, nantíi ña Barābaa. Kidāā ne, kaka'an Pílatu ni sntadún san é na kāni ña Jesuu xó'o ūme ne, dá ntāda ña ña kuenta ntá'a sntadún san é na naxnteē ñá ña ntiká krusi.

¹⁶Sntadún san ne, kue'en ní'i ña Jēsuu nu kí'i vi'i mē'ñú san. Kāna ña un ntíi ntíi sntadun, ñá ntoo ikān, na nātaká nuu ña. ¹⁷Naxnúu ña Jesuú doo kue'e, ne, de vā'a ña

le'e e kúvi ntuku íñū né, dā xntéku ña dikí Jēsuu. ¹⁸Ntáka'an sntadún san ni ñā:

—iNtiusi o, Rei iña ñá Israeé! —ka'an na.

¹⁹Kāni na chiin dikí Jēsuú ne, tī'vi díí na ña di. Nakani iti ná nuu ña, ntaéni dikí na ña e ntaíko ñu'u na ñā. ²⁰Dā kúvi narkínteē ná ña ne, natāvā na doo kue'e é nuu ña, dā náxnúu na ña doo mii ña. Kidāā ne, kue'en ní'i na ñā é naxnteē ná ña ntiká krusi.

Dā náxnúeē ná Jesuu ntíkā krusi kan

(Mt. 27:32-44; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

²¹Ítā nti'xin uun ña'a, ñá nani Sīmuun, úva Alējandru ni Rúfu, ña vé'xi ñuú Cirene. Xe'e kuétsi na sntadún san Sīmuun é na kuído ña krusi Jēsuu.

²²Kue'en ní'i na Jēsuu uun itsi mí nani Gōlgota, é kāni tú'un: Xkidikí Ntíxi. ²³Xé'ē na sntadún san é kō'o Jesuu ntúte tinti'o íā é kadāka chó'ō é nani mira. Ntá tsi ña ni xi'i ña. ²⁴Kidāā ne, náxnúeē ná Jesuu ntíkā krusi kan. Nāka'nté dava na doo ñá ne, dā nadikí nteē na, nee é ni'i na, xé un xé un nā. ²⁵Kaeku iin tevāa náxnúeē ná Jesuu ntíkā krusi kan. ²⁶Dā de vā'a na ta'vi rkunū e nteē na'a kaka'an nee é kuétsi ña. Díkī krusí san xntéé ná ta'vi rkunū san é ūve na'a kakā'an: “Rei iña ñá Israeé”. ²⁷Xnteē ná uvi ña'a ñá du'u ntíkā krusi kán di é kúvi dadii ña ni Jēsuu. Uun ña'a ñā ne, ntitsí krusi ña diñi datsin Jesuú ne, uun ña'a ñā ne, ntitsí krusi ña diñi kua'a ña. ²⁸Kuntaa vatā ó uve na'a Tú'un Xuva kō mí kakā'an: “Kuvi dadii ña ni ña kini ntāa san”, ka'an.

²⁹Ña ntaíta ntí'xin sán ne, dōó kini ntáka'an ñá ni Jēsuu. Ntánakuiko ña dīki ña, ntáka'an ña: —Divīn é kanakatsin xukún ka'nu sán ne dá naxntitsín xtukun te kuvi uni ntúvi ne, ³⁰nakākún miin kúñu ō ve. Ntii nteen miin ntíkā krusí san —ka'an ña.

³¹Tō'ó dutu ni mastrú leí san ne, narkínteē ñá Jesuú dī. Ntánatīin mii ña:

—Kuvi nakakū ñá tuku ña'a sán ne, ntē ña kakúvi ntu ku nakāku mii ña kúñu ñá. ³²Tē Rei iña ñá Israee ntí'xe ña ne, o tē ña é taxnuu ntí'xe Xuva kō né, na ntii ntee mii ña ntiká krusi kan. Kidāā ne, kini ó ne, kuinti'xe kō dī —ka'an ña.

Ntuvi ñá'a, ñá uve ni'i ña ntiká krusi kán ne, dōó kini ka'an ñá ni ñá dī.

Dā xi'i Jēsuu

(Mt. 27:45-56; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

³³Dā ká'ñu ntuvi ne, un tsi da nte kaeku uni kuáa ne, kūneé da kaniñ ñūxivi. ³⁴Ura tsíkan ne, un ntii tsí kéne Jesuu, kaká'an ña:

—Eluii, Eluii, ¿lama sabatani? (é káni tú'un: Xuvā kó, Xuvā ko, ¿nté kui xtuví mii ntó ko?) —ka'an ña.

³⁵Dā téku ña ntāñi étsin sán ne, ntáka'an ña:

—Kini nto ña. Vata te kakana ña ña ka'án naa Xuva ko, ñá nani Ēlia —ka'an ña.

³⁶Uun ña'a ñá né, kaxkainu ña kue'en ña, kuxnúu nto'o ña ti'nti dōo san iní ntute tinti'o ía, dā xnuu ntído ña dīki útun, dā xe'é ña é kō'o Jesuu. Kaka'an ña:

—Na koo mii nto ñá. Koto o ve te kī'xi ntí'xe Eliá san é nāntii nteé ña ña ntiká krusi kan —ka'an ña.

³⁷Kidāā né, kāchu'u ntāa Jesuu, ntí'xi nuu kakan iní ñá ne, xí'i ñá.

³⁸Ntáta ntāa dōxi é rkaa íko má ūkún ka'nu san. Nte dīki i un tsi nte xe'e i ntíi. ³⁹Uun tó'ō é uun sientu sntadún san ntísí ña nuu Jēsuu. Dā iní ña nté ō xi'i Jēsuú ne, kaka'an ña:

—Nuu é ntāa ntí'xe i é ña sá'a ne, I'xá Xuva ko ñá —ka'an ña.

⁴⁰Ntaíto díto ika ñadī'í san dī. Ikān ntāñi Maria Madálena, María, dī'i Sántiau lú'nti ni ení ñá Joseé, ni ñadī'í, ñá nani Salúmeé dī. ⁴¹Ñadī'í sa'a ne, ntántikin ñá Jesuu é xntii ña ña da itúvi ña ñuú Galilea. Dōó títin ka ñadī'í, ña xee ni'i Jēsuu ñuú Jerusaleen, ntāñi ñá dī.

Dā intú'xi Jesuu

(Mt. 27:57-61; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁴²Dā kuáa ntuvi vierné san, ntuvi é koo tú've tsí utén ne, ntuvi iō dá'na, ⁴³xée Jōsee, ña vé'xi ñuú Arimatea. Ña sá'a ne, dōó ntaíko ñu'u ña'a san ña, tsí ña tsiñu i ña. Kantétu ña ntúvi dá kada kú've Xuva kō. Naxnuu ka'xi ñá nima ñá ne, kué'en ñá mí tuví Pilatu é ntākan ña kúñu Jēsuu. ⁴⁴Koó dā kúdu'va Pilatú san tsí e xi'i Jēsuu. Kāna ña tó'ō sntadún san, tsíxe'e ña ña tē nuu é ntaā i é xi'i Jēsuu.

⁴⁵Kaka'an tó'ō sntadún san tsí nuu é ntaā i.

Kidāā ne, xe'e Pilatu ítsi é na nākuní'i Joseé san kúñu Jēsuu.

⁴⁶Joseé san ne, ñii ña doo vá'a é nāxnuu ta'án ña Jesuu. Nántii ntēé ña ña ntiká krusi kán, dā nāxnuu tá'an ña ña doó san, dā xtúvi ntuvé ñá ña iní ña'ñá mí ete nuu ña ini xuú san. Xnuu nti'u ñá xi'i ñá'ñá san

uun xuú ka'nu. ⁴⁷ Maria Madálena ni María, dí'i Jōseé ne, ntāñi ña, ntaíto dito ña mí kaintú'xi Jesuu.

Dā ntóto Jesuu

(Mt. 28:1-10; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

16 Dā ntí'i ntuvi dá iō dá'na ne, María Madálena, María, dí'i Sántiau lú'nti sán, ni Salūmeé ne, ñii ña cho'o e dóo vá'a ñe'e é da'vi ña ata dóo é nuu ta'an kúñu Jēsuu. ²Tēvaá du'va tsi da vé'xi tuví ntuvi domingú san ne, kué'en ñadí'í san nú ñaña Jēsuu. ³Ntánatíin mii ñā: —¿Xoó ntu kuvi naxtuví xio i xuu ka'nú san é kantí'u núu xi'i ñāñā san? —ka'an ña.

⁴Dā íto ña ne, ñā kantí'u ka xuu ka'nú san xi'i ñāñā san. ⁵Kí'vi ña iní i kán né, iní ña tsí tuví uun ñatíi diñi kua'a ñañā san. Nuu ña doo kani, doo kui'xin. Ña dē'í san ne, dōo u'ví ña. ⁶Kaka'an ñatíi san ni ñā:

—Ñá ku u'ví nto. Iní u tsí ntánantuku nto Jēsuu, ña ñuú Nazaree, ña é intée ntiká krusi kan. Xōxó ka ña í'a. É ntōto ña. Koto nto mí inuu ntú'xi ña. ⁷Kue'ēn ntó, kukoto nto Pedrú, ni ña ntini'i Jēsuu, tsí e dí'na ña kodo nuú ñá nu'u ñá ñuú Galileá ne, ikan nakiní ntó ña, vatā ó kākā'an ñá ni ntó —ka'an ñatíi san.

⁸Ntaka ñadí'í san nú ñaña kán ne, koó dā ntaínu ña kue'en ña. Un vá'a tsi ntaní'i ña, tsi dóo ntaú'vī ña. Nté uun ña'a ña ni ka'an ní'i ña, tsi dóo u'ví ña.

Dā xee Jēsuu mí ntitsí Maria Madálena

(Jn. 20:11-18)

⁹Dā ntóto Jesuu ntuvi domingú ne, dí'na ntii díto ña nuu Mária

Madálena, divi ñā é natāva Jesuu ú'xē é ña vá'a san é ñū'u nima ña kídaā. ¹⁰Kué'en Mária san mí ntoo ña ntini'i Jēsuu. Dōo ntoo nta'xa ña ne, dōo ntaéku ña. Kaka'an María san ni ña tsí e ntóto Jesuu. ¹¹Ntá tsi da téku ña é kántíto Jesuú ne, ñā ni kuinti'xe ña ña. Kuān te kaká'an María tsí mii ñā iní ña Jesuú ne, ñā ni kuinti'xe ña ña.

Uvi ñá'a ña ntini'i Jēsuu iní ña ña

(Lc. 24:13-35)

¹²Rkontúví ne, ntii díto xtúku Jesuu nuu uvi ñá'a ña ntini'i ñā da ntaíka ña itsi má ku'u kán, ntá tsi e túku ito ña. ¹³Ntuvia ñā sālá ne, kué'en ña, kúkoto ña ña nguii sán tsi iní ña Jesuu. Ntá tsi ña ni kuinti'xe ña ña dí.

Kaka'an Jēsuu ni ña ntini'i ñā nté koo víi ña

(Mt. 28:16-20; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁴Rkontúví ne, ntii díto Jesuu mí ntoo u'xi ñā ña ña ntini'i ñā, ntaé'xi ña. Dē tíi Jesuu ni ña tsi dóo ka'xí nima ñā, tsi dóo lo'o ñā é kuinti'xe ña e ntóto ña, kuān te ntáka'an ñá'a san tsí é iní ña ña.

¹⁵Kaka'an Jēsuu ni ña:

—Kue'ēn ntó ve, kuka'an nto tú'ūn va'á san kuenta iñá ko ni ūn ntíi ntíi ña'a san dá kaniñ nūxivi. ¹⁶Xoó ña'a é kuinti'xe ña ne kutsi ntute ña ne, nakákú Xúva ko ñā. Ntá tsi xoó ña'a, ña é ña kuinti'xe i ne, ñā kada ka'nū iní Xuva ko ni ña kuétsi ña. ¹⁷Xoó ña'a é kuinti'xe ña ne, kuvi víi ña nakuitā ñā e ña vá'a san kuenta iñá ko. Kuvi ka'an ña tú'ūn xee e ñā iní ña. ¹⁸Te kurkāa ña koó ne, o te kō'o ña é kadāka cho'o é

kaxi'i ó san ne, ña kúvī ña. Tiin nta'a ñā ña nchokuví ne, ntuvá'a ñā —ka'an ñā.

Dá kúntáa Jesuu é dukún kán

(Lc. 24:50-53)

¹⁹Kidáā né, dā kúvi ka'an Tó'o ko Jēsuu ni ña ntiní'i ñā ne, kúntāa ñā e dukún kán,

kunakutúvi ña diñi kua'a Xuva kō. ²⁰Ñā ntini'i ñā ne, kué'en ñā, kūka'an ñā tú'ūn va'á san iña Jēsuu dá kani ñūxivi. Tō'ó ko Jēsuú ne, xntii ñā ñā ne, xé'e ñā é kūtuni ñá'a san tsí nuu é ntaā i é ntáka'an ñá, tsi xé'e ñā é kūvi víí ñā nuu i e dōo na'nu san. Kuan tsī kaa é kā'án u ni ntō.